

**ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
ЗА ПЕРИОД ОД 2022/2023. ДО 2025/2026. ГОДИНЕ**

1. ЦИЉЕВИ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА СУ:

- 1) обезбеђивање добробити и подршка celovитом развоју ученика;
- 2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за celovити развој ученика, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- 3) свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
- 4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
- 6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- 7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- 8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење, развијање међупредметних компетенција за потребе савремене науке и технологије;
- 10) развој свести о себи, развој стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- 11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 12) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- 13) развијање позитивних људских вредности;
- 14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
- 15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, развој толеранције и уважавање различитости;
- 16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- 17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;

18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

2. ПРОГРАМИ ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОДЕ И ПРОЦЕС УЧЕЊА

Структура програма свих наставних предмета је конципирана на исти начин. На почетку се налази циљ наставе и учења предмета за први циклус образовања и васпитања. У табели која следи, у првој колони, дефинисани су предметни исходи за крај четвртог разреда, у другој колони дате су области и/или теме, а у трећој се налазе предметни садржаји. Иза табеле налазе се кључне речи садржаја програма и препоруке за остваривања наставе и учења конкретног предмета под насловом *Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма*.

Програми наставе и учења засновани су на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и потребама и могућностима ученика четвртог разреда. Усмерени су на процес и исходе учења, а не на саме садржаје који сада имају другачију функцију и значај. Садржаји више нису циљ сами по себи, већ су у функцији остваривања исхода који су дефинисани као функционално знање ученика тако да показују шта ће ученик бити у стању да учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама које је градио и развијао током једне године учења конкретног наставног предмета, у овом случају током четвртог разреда. Овако конципирани програми подразумевају да оствареност исхода води ка развијању компетенција, и то како општих и специфичних предметних, тако и кључних.

Прегледом исхода који су дати у оквиру појединих програма наставе и учења може се видети како се постављају темељи развоја кључних и општих међупредметних компетенција које желимо да наши ученици имају на крају основног образовања. Та потреба да се образовање и васпитање усмере ка развијању компетенција био је један од разлога увођења и пројектне наставе као облика образовно-васпитног рада. Пројектна настава се у данашње време све више фокусира на остваривање образовних стандарда и исхода и, како показују резултати најновијих истраживања, прати друштвене промене својом усмереношћу на развијање знања и способности ученика кроз активности планирања, истраживања и тимског рада у оквиру предметног и међупредметног повезивања садржаја. Поред тога, једна од битних особина савременог приступа пројектном раду у настави односи се на коришћење ИКТ у пројектним активностима што обезбеђује ефикасније учење и развијање знања, али и развијање понашања правилног и безбедног коришћења рачунара и интернета. Детаљније препоруке за планирање и остваривање пројектне наставе дате су у поглављу 7 – *Упутство за реализацију пројектне наставе*.

На путу остваривања циља и исхода кључна је улога наставника који добија значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја; метода, поступака и техника наставе и учења и активности ученика. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Програми наставе и учења намењени су, пре свега, наставницима који непосредно раде са ученицима, али и онима који на посредан начин узимају учешће у образовању и васпитању. Зато треба имати у виду да терминологија, која је

коришћена у програмима наставе и учења, није намењена ученицима и треба је приликом дефинисања конкретних наставних јединица, било за непосредан рад са ученицима, било за потребе уџбеничких и дидактичких материјала, прилагодити узрасту ученика. Програми наставе и учења су наставницима полазна основа и педагошко полазиште за развијање образовно-васпитне праксе: за планирање годишњих и оперативних планова, непосредну припрему за рад као и оквир за преиспитивање праксе развијања планова, остваривања и праћења и вредновања наставе и учења кроз сопствена промишљања, разговор са колегама итд.

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретног одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице. Зато, уместо израза реализовати програм, боље је рећи да се на основу датих програма планира и остварује настава и учење које одговара конкретним потребама одељења.

План наставе и учења за четврти разред

р.бр.	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.
1.	Српски језик	5	180
2.	Енглески језик	2	72
3.	Математика	5	180
4.	Природа и друштво	2	72
5.	Ликовна култура	2	72
6.	Музичка култура	1	36
7.	Физичко и здравствено васпитање	3	108
8.	Пројектна настава	1	36
Укупно : А		21	756
р.бр.	Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		
1	Верска настава/ Грађанско васпитање	1	36
Укупно : Б		1	36

Укупно : А+Б		22	792
р.бр.	В. ОБЛИК ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА		
1	Редовна настава	22	792
2	Допунска настава	1	36
3	Додатна настава	1	36
4	Настава у природи	7-10 дана годишње	
Ред број	Г. ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА		
1	Час одељенског старешине	1	36
2.	Ваннаставне активности	1-2	36-72
3.	Излет-екскурзија	1 дан годишње	
Укупно : А+Б+В+Г (без наставе у природи и излета)			

Једнодневна екскурзија ће се реализовати у зависности од интересовања ученика. Настава се изводи на српском језику.

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ наставе и учења предмета јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Разред – четврти

Годишњи фонд часова: 180 часова

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
<p>КЊИЖЕВНОСТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – чита са разумевањем различите врсте текстова; – укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; – разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст; – одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; – именује позитивне и негативне особине ликова; – уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам); – тумачи идеје књижевног дела; – препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима; 	<p>ШКОЛСКА ЛЕКТИРА</p> <p>Поезија</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шаљива народна песма <i>Женидба врапца Подунавца</i> 2. Војислав Илић: <i>Јесен</i> / Владислав Петковић Дис: <i>Зима</i> 3. Момчило Мошо Одаловић: <i>Молитва за маму</i> 4. Мирослав Антић: <i>Космонаутска песма</i> 5. Бранко Миљковић: <i>Песма о цвету</i> 6. Добрица Ерић: <i>Завичај / Отаџбина је наша очевина</i> / Момчило Мошо Одаловић: <i>Птице косовчице</i> 7. Мирослав Антић: <i>Прва љубав / Најљубавнија песма</i> / Алексије Марјановић: <i>Љубав</i> 8. Бранко Ћопић: <i>Месец и његова бака</i> / Десанка Максимовић: <i>Пауково дело</i> 9. Бранислав Црнчевић: <i>Кад би мени дали један дан</i> 10. Владимир Андрић: <i>Дај ми крила један круг</i> 11. Народна песма <i>Милош у Латинима</i> 12. Народна песма <i>Јетрвица адамско колена</i> <p>Проза</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна прича о животињама: <i>Међед, свиња и лисица</i> 2. Народна приповетка: <i>Најбоље задужбине</i> 3. Народна приповетка: <i>Ветар и сунце</i> 4. Народна бајка: <i>Пепељуга</i> 5. Бранислав Нушић: <i>Прва љубав</i> (одломак из <i>Аутобиографије</i>) 6. Бранислав Црнчевић: <i>Босоноги и небо</i>

	<ul style="list-style-type: none"> – уочи персонификацију и разумење улогу у књижевном делу; – разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу; – преприча текст из различитих улога/перспектива; – уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив); – уочи супротстављеност лица у драмском тексту; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму и чита прозни текст; – изводи драмске текстове; усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела 	<ol style="list-style-type: none"> 7. Гроздана Олујић: <i>Стакларева љубав</i> 8. Светлана Велмар Јанковић: <i>Стефаново дрво</i> 9. Лав Николајевич Толстој: <i>Врабац и ласте / Два мраза</i> 10. Драган Алексић: <i>Позориште на небу</i> 11. Весна Алексић: <i>Детективско срце</i> 12. Ханс Кристијан Андерсен: <i>Ружно Паче – читање у наставцима</i> <p>Драмски текстови</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гвидо Тартаља: <i>Подела улога</i> 2. Љиљана Крстић: <i>Кад пролеће дође</i> 3. Дејан Алексић: <i>Слава</i> <p>Научнопопуларни и информативни текстови (из књига, енциклопедија и часописа за децу)</p> <ul style="list-style-type: none"> • о нашим знаменитим књижевницама, сликаркама и научницама; • о природним лепотама и културним знаменитостима Србије; • о занимљивим пределима, народима, обичајима у свету • бонтон. <p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Милован Данојлић: <i>Избор из поезије за децу</i> 2. Драган Лукић: <i>Избор из поезије за децу</i> 3. Јасминка Петровић: <i>О дугмету и срећи</i> 4. Рене Гијо: <i>Бела Грива</i> 5. Ерик Најт: <i>Леси се враћа кући</i> 6. Александар Поповић: <i>Пепељуга</i> <p>ДОПУНСКИ ИЗБОР (са наведеног списка или по сопственом избору бирају се три дела)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Избор драмских текстова за децу 2. Бранко В. Радичевић: <i>Песме о мајци</i>
--	--	--

<p style="text-align: center;">ЈЕЗИК</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; – одреди основне реченичне чланове; – разликује врсту речи од службе речи у реченици; 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Светлана Велмар Јанковић: <i>Књига за Марка / Очаране наочаре</i> 4. Горан Петровић: <i>Разлике</i> 5. Едмондо де Амичис: <i>Срце</i> 6. Јохана Шпири: <i>Хајди</i> 7. Михаел Енде: <i>Бескрајна прича</i> (одломак) 8. Астрид Линдгрен: <i>Пипи Дуга Чарапа</i> 9. Златко Васић: <i>Чаробно путовање</i> 10. Урош Петровић: <i>Мартинина велика загонетна авантура</i> 11. Гордана Тимотијевић: <i>Сличнице / Владимир из чудне приче</i> 12. Угљеша Шајтинац: <i>Чарна и Несвет</i> 13. Момо Капор: <i>Сања</i> 14. Весна Алексић: <i>Брљиво срце</i> <p>Књижевни појмови:</p> <ul style="list-style-type: none"> – шаљива народна песма, – прича о животињама, – особине народне епске песме, – приповетка, – роман за децу, – персонификација, – опис природе и ликова, – приповедање у 1. и 3. лицу, – сукоб драмских лица. <p>Речи које у писању и говору мењају облик; речи које не мењају облик (без именованја врста непроменљивих речи).</p> <p>Реченица и реченични чланови (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе).</p>
---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> – поштује и примени основна правописна правила; – правилно пише сва три модела управног говора 	<p>Појам субјекта; различите врсте речи (именице и личне заменице) у функцији субјекта; изостављени субјекат.</p> <p>Појам предиката (глаголски предикат).</p> <p>Појам објекта (именице у функцији објекта).</p> <p>Прилошке одредбе за време, место и начин.</p> <p>Речи и групе речи у функцији субјекта, објекта и прилошких одредаба; придев уз именицу у служби атрибута у оквиру групе речи која има службу субјекта или објекта.</p> <p>Управни говор (трећи модел).</p> <p>Велико слово:</p> <p>имена становника држава и насеља; називи улица и тргова; имена из уметничких дела</p> <p>Примери из обрађених дела устаљена и посебно наденута имена животиња; Називи институција, предузећа и установа, манифестација;</p> <p>устаљена имена историјских догађаја и личности.</p> <p>Речца <i>ли</i>; скраћени упитни облик <i>је ли (је л')</i> према узрочном везнику <i>јер</i>.</p> <p>Предлог <i>са</i> уз заменице (нпр. <i>са мном, с њом</i> и сл.).</p>
--	---	--

**ЈЕЗИЧКА
КУЛТУРА**

- употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање;
- употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика;
- препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији;
- напише разгледницу, честитку, приватно писмо;
- прилагоди језички израз комуникативној ситуацији – формалној и неформалној;
- повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак;
- правилно структурира текст;
- учествује у предлагању садржаја и начина рада

Писање вишечланих бројева.

Основни облици усменог и писменог изражавања: препричавање текста у целини и по деловима (по датом плану); причање у дијалошкој форми (уношење дијалога, управног говора у структуру казивања); описивање односа међу предметима, бићима и појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова и сл.

Речи истог облика, а различитог значења; речи истог значења, а различитог облика (на примерима књижевних текстова); устаљени језички изрази.

Разгледница, честитка, писмо.

Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања језичке културе.

Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског / драматизованог текста и сл.

Правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица *Ви* из

		<p>поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца <i>ли</i>, предлог <i>са</i>, вишечлани бројеви).</p> <p>Језичке вежбе: допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације.</p> <p>Лексичко-семантичке вежбе: одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју.</p> <p>Два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту.</p>
--	--	---

Кључни појмови: књижевност, језик, језичка култура.

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Примењује основна знања о српском језику и основна начела тумачења књижевних дела; поштује књижевнојезичку норму и користи језик као низ стваралачких могућности у усменој и писаној комуникацији – обликује логичан и структуриран говорени и писани текст; чита, тумачи, упоређује и вреднује књижевнеи неуметничке текстове прикладне узрасту ученика; уме да изабере дела за читање према свом литерарном укусу; чува, негује и воли српски језик.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Разликује појмове књижевног и народног језика.Разуме значење речи из уџбеника, лектире и свакодневне комуникације и уме правилно да их употреби у одговарајућем облику и контексту. Говори јасно и саговорника слуша пажљиво, уз уважавање. Саставља једноставан говорени или писани текст о доживљају књижевног дела, као и о темама из свакодневног живота и света маште.Разговорно и течно чита. Уме укратко да опише свој доживљај књижевног дела и издвоји тражене информације у неуметничком тексту. Познаје ауторе књижевних дела предвиђених програмом. Прави разлику између усмене

и ауторске књижевности. Анализира издвојен проблем у краћем једноставнијем књижевном тексту. Своје утиске и закључке илуструје основним примерима из књижевног и неуметничког текста.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

1. Компетенција за целоживотно учење
2. Комуникација
4. Дигитална компетенција
6. Сарадња
7. Одговорно учешће у демократском друштву
9. Одговоран однос према околини
10. Естетичка компетенција

Исходи воде развијању следећих стандарда:

СРПСКИ ЈЕЗИК – ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА

ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
<p>1СЈ.1.2.2. одговара на једноставна питања у вези са текстом, проналазећи информације експлицитно исказане у једној реченици, пасусу, или у једноставној табели (ко, шта, где, када, колико и сл.)</p> <p>1СЈ.1.2.3. препознаје да ли је тражена информација, која може да</p>	<p>1СЈ.2.2.2. изводи једноставне закључке у вези са текстом, анализирајући и обједињујући информације исказане у различитим деловима текста (у различитим реченицама, пасусима, пољима табеле)</p> <p>1СЈ.2.2.3. раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту</p> <p>1СЈ.2.2.4. успоставља везу између информација исказаних у линеарном и нелинеарном тексту (нпр.</p>	<p>1СЈ.3.2.1. изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста</p> <p>1СЈ.3.2.2. повезује и обједињује информације</p>

<p>буде исказана на различите начине (синонимија, парафраза), садржана у тексту</p> <p>1СЈ.1.2.4. познаје и користи основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник)</p> <p>1СЈ.1.2.5. одређује основну тему текста</p> <p>1СЈ.1.2.6. разуме дословно значење текста</p> <p>1СЈ.1.2.7. разликује књижевноуметнички од информативног текста</p> <p>1СЈ.1.2.8. процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли му се допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и ситуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате</p> <p>1СЈ.1.3.1. пише писаним словима ћирилице</p> <p>1СЈ.1.3.2. уме да се потпише</p> <p>1СЈ.1.3.3. почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком</p> <p>1СЈ.1.3.4. употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назива школе</p> <p>1СЈ.1.3.5. пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре</p>	<p>проналази део/деталј који је приказан на илустрацији, у табели, или на дијаграму)</p> <p>1СЈ.2.2.5. одређује основни смисао текста и његову намену</p> <p>1СЈ.2.2.6. препознаје фигуративно значење у тексту</p> <p>1СЈ.2.2.7. изводи једноставне закључке на основу текста (предвиђа даљи ток радње, објашњава расплет, уочава међусобну повезаност догађаја, на основу поступака јунака/актера закључује о њиховим особинама, осећањима, намерама и сл.)</p> <p>1СЈ.2.2.8. износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са поступцима ликова</p> <p>1СЈ.2.3.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)</p> <p>1СЈ.2.3.2. употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пише присвојне придеве (-ов/-ев/-ин, -ски/-чки/-шки); правилно пише гласове ћ, ч, њ, ц; правилно пише сугласник ј у интервокалској позицији; правилно пише речцу ли и речцу не; употребљава запету при набрајању</p> <p>1СЈ.2.3.3. пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...)</p> <p>1СЈ.2.3.4. држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима</p> <p>1СЈ.2.3.5. језички израз прилагођава комуникативној ситуацији (формалној/неформалној)</p>	<p>исказане различитим симболичким системима (нпр. текст, табела, графички приказ)</p> <p>1СЈ.3.2.5. представља текст у одговарајућој нелинеарној форми (уноси податке из текста у дату табелу или дијаграм)</p> <p>1СЈ.3.2.7. објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста)</p> <p>1СЈ.3.3.1. пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене</p> <p>1СЈ.3.3.4. саставља кратак експозиторни текст</p> <p>1СЈ.3.3.5. користи богат фонд речи (у односу на узраст)</p> <p>1СЈ.3.4.1. именује врсте и подврсте речи (властите и</p>
--	--	---

<p>1СЈ.1.3.6. издваја наслов, углавном се држи теме</p> <p>1СЈ.1.3.7. препричава кратак једноставан текст (до 400 речи)</p> <p>1СЈ.1.3.8. користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно их употребљава</p> <p>1СЈ.1.3.9. пише кратку поруку (о томе куда иде, зашто касни, и сл.)</p> <p>1СЈ. 1.4.1. препознаје врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе)</p> <p>1СЈ.1.4.2. препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица) и глаголско време (презент, перфекат и футур)</p> <p>1СЈ.1.4.3. препознаје врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)</p> <p>1СЈ.1.4.4. препознаје антонимију</p> <p>1СЈ.1.4.5. познаје значења речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији (у кући, школи и сл.)</p> <p>1СЈ.1.5.1. препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и драме</p> <p>1СЈ.1.5.2. препознаје књижевне врсте (бајку и басну)</p>	<p>1СЈ.2.3.6. саставља кратак наративни текст</p> <p>1СЈ.2.3.7. саставља кратак дескриптивни текст</p> <p>1СЈ.2.3.8. користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синониме (нпр. да избегне понављање)</p> <p>1СЈ.2.3.9. исправља свој текст (критички чита написано, поправља текст и исправља грешке)</p> <p>1СЈ.2.4.1. одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе)</p> <p>1СЈ.2.4.2. препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве)</p> <p>1СЈ.2.4.3. препознаје лице, род и број личних заменица у номинативу</p> <p>1СЈ.2.4.4. препознаје граматичке категорије глагола (лице, број и род) и уме да пребаци глаголе из једног глаголског времена у друго</p> <p>1СЈ.2.4.5. препознаје субјекат и глаголски предикат</p> <p>1СЈ.2.4.6. одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)</p> <p>1СЈ.2.4.7. саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику</p> <p>1СЈ.2.4.8. препознаје синонимију</p> <p>1СЈ.2.4.9. познаје значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и правилно их употребљава</p> <p>1СЈ.2.5.1. разликује лирску од епске песме</p> <p>1СЈ.2.5.2. одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине - пословице, загонетке, брзалице)</p> <p>1СЈ.2.5.3. препознаје риму, стих и строфу у лирској песни</p>	<p>заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве; глаголе)</p> <p>1СЈ.3.4.2. уме да промени облик променљивих речи према задатом критеријуму: заједничких именица према броју, а глагола, придева и заменица према роду и броју</p> <p>1СЈ.3.4.4. одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени</p> <p>1СЈ.3.5.1. тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст</p> <p>1СЈ.3.5.2. уочава узрочно-последичне везе међу догађајима у тексту</p> <p>1СЈ.3.5.3. тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст</p>
---	--	---

1СЈ. 1.5.3. одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту 1СЈ.1.5.4. одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту	1СЈ.2.5.4. одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова; и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту 1СЈ.2.5.5. уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту) 1СЈ.2.5.6. разликује приповедање од описивања и дијалога	
--	--	--

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа:

Књижевност (80; 49 + 31)

Језик (50; 37 + 13)

Језичка култура (50; 20 + 30)

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (по областима)
КЊИЖЕВНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - кроз читање књижевноуметничких текстова и у разговору о њима на часу градити критичко мишљење , - упућивати ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања - коришћење е-уџбеника и др. - обезбеђивање корелације са сродним предметима - постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације

	<ul style="list-style-type: none"> - развијање емпатије тиме што од читалаца тражи да се ставе на место другог и да разумеју најразличитије особине и поступке ликова -развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању -функционално повезивање текстова по сродству - богаћење речника путем усвајања непознатих речи из прочитаних текстова - примена тимског, групног и рада у пару
ЈЕЗИК	<ul style="list-style-type: none"> -упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања -коришћење е-уџбеника и др. -за сваку врсту речи најпре увести појам, а затим разликовање подврста (нпр. најпре радити на схватању појма именице као врсте речи, затим увести разликовање подврста); - врсте речи уочавати најпре на изолованим примерима (у основном облику), а затим увежбавати и у оквиру реченице. -направити корелацију са наставом математике у вези са писањем скраћеница за мерне јединице ћириличким и латиничким писмом; -користити правописне вежбе: преписивање, диктат и самостално писање -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	<ul style="list-style-type: none"> увежбавати јасно, прецизно и разветно изговарање реченице, поштовање интонације и правилно акцентовање у реченицама -реализовати различите програмске вежбе (правописне, језичке, лексичко-семантичке) - примењивати правописне вежбе: диктат, аутодиктат, вежбе допуњавања и правилног избора речи - кроз игровне активности, посебно кроз језичке и ситуационе игре, неговати језичку културу говора - реализовати говорне вежбе у функцији изграђивања доброг језичког укуса, елоквентности и флуентности у изражавању -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације

Неки од препоручених начина прилагођавања програма образовања ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Наставник током процеса наставе и учења континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

ПОСТУПАК ПРАЋЕЊА И ОЦЕЊИВАЊА:

- иницијална процена нивоа на коме се ученици налазе

- усмено одговарање (причање, препричавање, описивање, ортоепске вежбе лексичке и семантичке вежбе, синтаксичке и стилске вежбе, казивање напамет научених текстова, сценско приказивање)

- писане провере

(контролни задаци, тестови, ортографске вежбе, диктати, лексичке и семантичке вежбе, синтаксичке и стилске вежбе домаћи задаци и писмени задаци)

-вођење прописане педагошке документације

-белешке о: активностима, самосталности у току рада, практичним радовима, свескама ученика, учешћу на такмичењима и у различитим активностима

-заједничко вредновање ученика и наставника

- самопроцена оцене и ангажовања од стране ученика

* групни рад

(посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)

* рад у пару

(посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)

В. ОБЛИК ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА

Допунска настава из српског језика – годишњи фонд часова 18.

Циљ допунске наставе је пружање додатне подршке ученицима који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умења и вештина из наставног градива.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	

ЈЕЗИК	<ul style="list-style-type: none"> – одреди основне реченичне чланове; – разликује врсту речи од службе речи у реченици; – поштује и примени основна правописна правила; – правилно пише сва три модела управног говора; 	<p>Реченица, реченични чланови.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Појам субјекта; различите врсте речи (именице и личне заменице) у функцији субјекта; изостављени субјекат. -Појам предиката (глаголски предикат). -Појам објекта (именице у функцији објекта). -Прилошке одредбе за време, место и начин -Управни говор (први и други, трећи модел). Неуправни говор. -Велико слово
КЊИЖЕВНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; -именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине - чита са разумевањем различите текстове; 	<p>Књижевни појмови: лирска песма, епска песма, народна бајка, роман, опис, дијалог, приповедање, План за препричавање текстова (лирских, епских, драмских) састављен од уопштених питања.</p> <p>План описивања на основу непосредног посматрања.</p>
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	<ul style="list-style-type: none"> – чита текст поштујући интонацију реченице /стиха; - споји више реченица у краћу и дужу целину; - препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; 	<p>Краћи и дужи текстови -Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писано). Описивање људи, животиња и природе (плански приступ) – усмено и писано.</p> <p>Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице.</p>

ОБЛАСТ/ТЕМА	Начин остваривања програма
Књижевност	<p>ученици се мотивишу на читав низ стварал. активности које настају поводом дела</p> <ul style="list-style-type: none"> -ученик треба да разликује опис , приповедање, дијалог
Језик	<ul style="list-style-type: none"> - повезивање граматичких појмова обрађене у претходним разредима са новим - разликовање врсте речи и службе речи, увежбавати у оквиру реченице; -усвајати нове садржаје путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на нивоу реченице

Језичка култура	увежбавати јасно, прецизно и разговетно изговарање реченице, поштовање интонације и правилно акцентовање у реченицама -реализовати различите програмске вежбе (правописне, језичке, лексичко-семантичке)
-----------------	---

Назив предмета: **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

Циљ: Циљ наставе и учења страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу

Разред : четврти

Годишњи фонд часова: 72 часа

Област/тема	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Садржаји
ПОЗДРАВЉАЊЕ	– поздрави и отпоздрави, примењујући једноставнија језичка средства;	Hi/Hello (everyone/guys)! Nice to see you again! Nice to see you too! How are you today? I'm fine, thank you, and you? I'm very well, thanks./Not great./I'm OK. Good morning/afternoon/evening/night. Goodbye./Bye. See you (all) in 5 minutes/soon/later/tomorrow/on Monday/next week/in September/next year! Have a nice day/weekend/trip/holiday! Thanks, same to you! Welcome to our school/town/city! Личне заменице: I, you... Глагол to be – the Present Simple Tense. Императив. Предлози са прилошким одредбама за време: on, in... (Интер)културни садржаји: Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости
ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА	представи себе и другог; – разуме једноставнија питања личне природе и одговара на њих; – поставља једноставнија питања личне природе; – у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости;	Which/What school do you go to? I go to (school's name) Primary School. What's the name of your school? What year/grade are you in? I'm in year 4/the fourth grade. Which class are you in? I'm in class 41 /4a, and you? Who are they? What are their names? She's Dunja and he's Mateja. They are not in year four/the fourth grade. They're in year three/the third grade. This is our head teacher, Mrs Parsons. Who's that? It's Miss Herbert, she's a P.E. teacher. Who's your class teacher? Who's the class monitor? Who's absent? Everybody's present. Meet my new friend Dorian. He's from Greece. His father's Greek, but his mum's Serbian. He lives on an island. Where does your friend live? She's Montenegrin. She lives in the mountains. Do you live in a flat or a house? Peter's family are from the USA. His mum works in a restaurant. Where does his dad work? These are my aunt Slađana and her husband Zoran. They've got twin daughters. Those are my uncle Miodrag and his wife

		<p>Ana. How many children have they got? They've got three sons. What are your cousins' names? How old are they? It's Marija's eleventh birthday today./She's 11 today. When's your birthday? It's in May/on 5th May/May 5th. Who's the winner of the competition? Who's the world skateboarding champion? Who are the characters in the story? Who are they? The boys'/girls'/children's names are... Tell me about your family/friends. Личне заменице: I, you... Присвојни придеви: my, your... Показне заменице: this/that, these/those. Have got за изражавање поседовања. The Present Simple Tense. Питања са Who/What/Which/Where/When/How (old/many). Правилна множина именица: daughter-daughters, son-sons... Неправилна множина основних именица: child – children... Предлози са прилошким одредбама за место: from, in, on... Предлози са прилошким одредбама за време: in, on... Саксонски генитив са именицама у једини/множини. Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, са редним бројевима, као и са основним географским појмовима. Императив. Основни бројеви 0–100. Редни бројеви 1–30. (Интер)културни садржаји: Устаљена правила учтивости; употреба титула уз презимена (Mr, Mrs, Miss); конвенције у писању/изговору датума; разлике између британске и америчке варијанте енглеског језика у изговору, лексичком фонду и правопису</p>
<p>РАЗУМЕВАЊЕ И ИСКАЗИВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИЈИХ УПУТСТАВА, НАЛОГА И УПОЗОРЕЊА</p>	<p>– разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на права детета; – разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагује на њих; – саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз</p>	<p>Hurry up! We're late for school! Stand up! Sit down! Sit up straight! Take out your books/notebooks! Put them down/away! Get quiet, everyone! Which page? Turn to page 20./Page 20, everyone! Whose turn is it? It's Stefan and Filip's turn! Listen to the question! Listen and tick or cross. Put up your hand when you finish!</p>

	<p>одговарајуће образложење;</p>	<p>Complete the sentence/dialogue/description. Describe your room/house. Make a project about your town. Let's take some photos of the new lab for our school website. E-mail the photos to the ICT teacher. Put the forks on the left side and knives and spoons on the right side of the plate. How many forks/knives/spoons? Place the teaspoon on the saucer. Put the candle inside the pumpkin! What's next? Look at my school report card! It's all 5s/As! Look at the shooting star! Make a wish! Don't sit down! Don't talk in class! Don't open the window – it's cold in here! Don't touch that – it's hot! Watch out! The floor is wet. Take off your shoes! Put on your trainers! Be quick! Let's practise! Just a second/moment/minute, please! Ready, steady, go! Time to eat, everyone! Ask the dinner/cleaning ladies. Come in! Come back! No way! Go away! Stop it! Leave me alone! Move over! Make way! Stop! We can't cross the road here! The traffic light is red! Say hello/goodbye! Say "Cheese"! Wave goodbye! Anyone else? Is that all? That's all for today! Императив. Питања са What/Which/Whose/How many/much... Правилна множина именица: book-books, notebook-notebooks... Множина именица које се заврша вају на -y, -o, f/fe: photo-photos, knife-knives... Саксонски генитив са именицама у јединици/множини. Употреба чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом. Бројеви 0–100. (Интер)културни садржаји: Поштовање основних правила учтивости.</p>
<p>ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ</p>	<p>– разуме позив на заједничку активност и реагује на одговарајући начин; – упуту позив на заједничку активност;</p>	<p>Look! There's a game on the playing field/in the playground! Come on, let's go and watch! Sorry, I can't, I don't have/haven't got time. Let's play hide and seek! I hate hide and seek, let's go swimming! How about rollerblading/riding bikes? Let's do eeny-meeny-miny-moe to decide! OK then! Are you coming to the swimming pool with us? No, I'm not, I've got a cold. Can you join our team and play with us? Great! I love handball! Welcome to the team! Come with us!/Sorry, I can't play</p>

		<p>handball. I don't know the rules. Let's buy a present for Luka. What/How about a CD? That's a good/great idea! Let's make/write birthday/Mother's Day/New Year/Christmas cards! Императив Модални глагол can за изражавање предлога и способности. Have got. The Present Simple Tense. The Present Continuous Tense. What/How about. Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, као и са називима игара/хобија/спорта. (Интер)културни садржаји: Прикладно позивање и прихватање/одбијање позива; прослава рођендана, игре, забава и разонода</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА</p>	<p>– разуме кратке и једноставније молбе и реагује на њих уз одговарајуће образложење; – упуту кратке и једноставније молбе; – исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;</p>	<p>Can/May I have a whiteboard marker/pen, please? Yes, here you are/here it is. Thank you/Thanks. You're welcome. Can I sharpen my pencil? Of course you can. Excuse me, teacher, can you repeat the last sentence, please? Can you spell that for me, please? Can/May I insert the disc? Can/May we sit down here? No, they are Nikola's and Ema's seats. Can I have my ball back? Sorry, it's those boys' ball. Can I touch the animals? No, you can't, it's dangerous. Can you pass the salt, please? Can I have a slice of bread? Thanks a lot. Thank you for your help/everything. I'm sorry I'm late. Can you help me with these boxes, please? Oh sorry, I'm in a hurry. I'm late for my piano class. Модални глаголи за изражавање молбе: can/may. Саксонски генитив са именицама у једнини/множини. (Интер)културни садржаји: Правила учтиве комуникације</p>
<p>ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА</p>	<p>– разуме једноставније исказане честитке и одговори на њих; – упуту једноставније честитке; – разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, наведе најубичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника;</p>	<p>Best wishes for the New Year. I wish you a merry Christmas and many gifts from Santa Claus. Dear Family, I love you so much and that's why I'm sending this card. Happy Easter to you and your family. Hope you have a wonderful day! Happy Mother's Day! Happy Women's Day! Happy Saint Sava's Day! Happy teachers' Day! Happy April Fools' Day! Happy Halloween! Happy Holiday!</p>

		<p>We wish you a great school year! We wish you good teachers and new friends!</p> <p>Правилна множина именица: teacher-teachers...</p> <p>Неправилна множина основних именица: woman-women...</p> <p>Саксонски генитив са именицама у једнини/множини.</p> <p>(Интер)културни садржаји:</p> <p>Најзначајнији празници и догађаји и начини обележавања/прославе.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА</p>	<p>– именује бића, предмете и места из непосредног окружења;</p> <p>– разуме једноставније описе бића, предмета и места;</p> <p>– опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа;</p>	<p>I'm small but strong! My friends are brave and clever. Maša's polite. She's an intelligent girl. That boy isn't nice.</p> <p>Our teacher is kind but strict.</p> <p>This homework is easy. Those exercises are hard. Easy peasy! It's a piece of cake!</p> <p>It's a lie! It's true! That's fair/unfair!</p> <p>Which is your bag, Sam? The blue bag, Sir/Mr Wilson.</p> <p>Which girl is Sophie? She's wearing large earrings and sunglasses.</p> <p>What's the weather like? It's hot and sunny/cold and windy today. It's raining cats and dogs!</p> <p>On my birthday I usually have a party with my friends from school. How do you celebrate your birthday?</p> <p>On Women's Day we usually give flowers or small presents to our mums, aunts and grannies.</p> <p>We celebrate Saint Sava's Day in our school. It's on 27th January. I'm in the school play this year!</p> <p>April Fools' Day is a special day for jokes and tricks. In fact, it's only half a day because April Fools' Day finishes at midday.</p> <p>No more jokes after lunchtime, please!</p> <p>Every year at New Year we have a party.</p> <p>On Easter Sunday we always have a basket of eggs on the table and we eat special food. Do you eat special food on Easter Sunday in your country?</p> <p>On Halloween children in Britain and America often dress up as witches or ghosts and play 'trick or treat'. Halloween games are fun. What a great pumpkin lantern!</p> <p>Weekdays aren't fun!</p> <p>My home is a typical Serbian house. There's a living room, a kitchen, two bedrooms, a bathroom, an attic, and a small garden in front of the house. It's got lots of windows, so it's very light! The attic is spooky. There aren't any windows, so it's</p>

		<p>very dark. What's your home like? James Bond is a famous British spy. He's clever and good-looking. Prince Marko is a Serbian national hero. There are a lot of poems about him. The colours of the Serbian flag are red, blue and white. What are the colours of your country's flag? How many stars are there on the American flag? There are 50 stars. London stands/lies on the Thames River. Belgrade stands/lies on the Sava and the Danube Rivers. Tell me about your town/country. Глаголи have got, to be за давање описа. Показне заменице: this/that, these/those. Егзистенцијално There is/are. Питања са Who/What/Which/Where/How many... Правилна множина именица и неправилна множина основних именица. Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, као и са основним географским појмовима, са редним бројевима и са називима празника. Редни бројеви 1–30. (Интер)културни садржаји: Познате личности из области спорта, глуме, музике, књижевности, националне историје; престонице и препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p>– разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;</p>	<p>What's the matter? Are you OK/alright? Is everything OK/alright...? I'm feeling/I feel bad. Here, have a glass of water/an orange! I'm feeling/I feel crazy. Don't be silly! I'm angry with you. I'm sorry about that! I'm so happy/glad for you! Bravo! Well done! Thanks. Oh, I love you so much! I'm sorry for your loss. Do you need a hug? Nina's unhappy. She misses her cat. I'm sorry for her cat. We're worried. We're having an English test today. Good luck! Aleksa's upset. He doesn't know the answer. Bad luck! Don't worry! We are always excited on holidays. I don't care! It doesn't matter! The Present Simple Tense.</p>

		<p>The Present Continuous Tense. Императив. (Интер)културни садржаји: Правила учтивне комуникације</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ</p>	<p>– разуме једноставнија обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи једноставнија обавештења о положају у простору;</p>	<p>Our school is opposite the park. Where's your classroom? It's on the ground/first/second floor. It's between the language lab and the music room. The school canteen is downstairs, next to the gym. It's the third door on the left/right. The library is upstairs. There's a garden in front of/behind my house. Where are my new CDs? They are on the bookshelves/on the top/bottom shelf. The cat's hiding under the bed. Where's Zoja? She's at Una and Tea's house. Excuse me, I'm looking for the cinema./Where's the cinema? Go straight on/past the shops. Turn left/right at the cafe. It's on the left/right. Where are the famous monuments in your city/town? Madame Tussauds is a famous wax museum in London. Where are the famous museums in your country? Предлози, прилози и прилошки изрази за изражавање положаја и просторних односа: in, on, at, next to, under, in front of, behind, between, opposite, here, there, downstairs, upstairs, (on the) left/right, straight on/past... Питања са Where. Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, са редним бројевима, као и са основним географским појмовима. Редни бројеви 1–30. (Интер)културни садржаји: Препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА</p>	<p>– разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време;</p>	<p>What's the date today? It's 3rd March. When's your School Day? It's on 15th November. What time is it now? It's 10.05. It's time for my Maths class. When does the fifth class start/finish? It starts/finishes at half past 12. What time does the ice rink open? What time does it close? On school days I get up at 6.50. We have breakfast between 7 and 7.30. My school day starts at 8 o'clock in the morning and</p>

		<p>finishes at half past 1. There is a break between 9.30 and 10. What time does your school start/finish? What time do you have breaks?</p> <p>In the afternoon I go to my volleyball practice. I train for an hour. I meet my friends at the weekend. We go on holiday in summer. There are two terms in the school year in my country. The first term starts in September and finishes in January. The second term starts in February and finishes in June. When does spring/summer/autumn/winter start? It's usually warm and rainy in spring. Winters in Canada are very cold and snowy.</p> <p>On 31st October people around the world celebrate Halloween. When are your favourite celebrations/festivals?</p> <p>In Australia Easter isn't in spring – it's in autumn!</p> <p>Питања са What/When/What time.</p> <p>Предлози за изражавање времена: at, on, to, past, between...</p> <p>Употреба/изостављање чланова у изразима in the. morning/afternoon/evening, at the weekend/at weekends, have breakfast/lunch/dinner, by bus/car/bike, go on holiday и сл., као и са редним бројевима, месецима, годишњим добима и називима празника.</p> <p>Редни бројеви 1–30.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Конвенције у писању/изговору датума; конвенције у саопштавању времена; радна недеља и викенд</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/ НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/ НЕПОСЕДОВАЊА</p>	<p>– разуме једноставније исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; – тражи и даје једноставнија обавештења која се односе на припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;</p>	<p>I haven't got/don't have my homework today. Has anyone got/Does anyone have wet wipes? Who's got a paper tissue? What have you got for lunch? Whose are these jackets? They are Adrijan's and Petar's/my friends' jackets. Присвојни придеви: my, your... Показне заменице: this/that, these/those. Have got за изражавање припадања/поседовања. The Present Simple Tense глагола be/have. Саксонски генитив са именицама у једнини/множини. (Интер)културни садржаји: Породица, пријатељи, однос према својој и туђој имовини.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА</p>	<p>– разуме једноставније исказе за изражавање интересовања,</p>	<p>What's your favourite book? It's "Charlie and the Chocolate Factory" by Roald Dahl, British writer. Why do you like it? It's</p>

<p>И ДОПАДАЊА/НЕДОПА ДАЊА</p>	<p>допадања/недопадања и реагује на њих; – изражава допадање/недопадање уз најједноставније образложење; – тражи најједноставније образложење допадања/недопадања;</p>	<p>fun and interesting. Dodgeball is my favourite P.E. game. Why? Because it's exciting. What's your favourite P.E. activity? My brother's crazy about water sports! He thinks/says they're cool. What about you? Do you like dancing? Yes, I love it./No, I hate it. What do you like doing at the weekend? How do you like the new game? It's boring/fantastic. I love doughnuts. They are yummy! This pizza's delicious/disgusting. Chips are my favourite food! I don't like Halloween. Tricks are scary. I love national celebrations. They are fun! The Present Simple Tense глагола be/like/love/hate. Питања са Who/What/Which/How. Употреба/изостављање чланова са називима игара/хобија/спорта/ празника. (Интер)културни садржаји: Конвенције у писању знакова навода; разлике између британске и америчке варијанте енглеског језика у изговору, лексичком фонду и правопису; интересовања, хобији</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ</p>	<p>– разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; – опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства</p>	<p>What are your friends doing now/at the moment? Lazar's helping Magdalena with her homework. Maksim's talking on his mobile phone. Teodora's looking for her eraser. What are you looking for/at? Why's Vanja crying? I don't know. Why are they smiling? You're joking! I'm having fun with my friends! I can do a lot of things. I can talk about my family. I can write, but I can't spell! I can say hello and goodbye in German. Who/What can you see? Can you hear something? I don't walk to school, I go by bus. My friend Anastasija goes by car. I listen to music on the bus. We usually have soup, salad, potatoes and some meat for lunch. What does your family have for breakfast/lunch/dinner? In the UK children start school at the age of 5, but in my country they start school at the age of 7. The Queen of England lives in Buckingham Palace. Where does the American President live? He lives in the White House. The Present Continuous Tense за изражавање тренутних радњи. The Present Simple Tense за описивање уобичајених радњи. Модални глагол can за изражавање способности.</p>

		<p>Питања са What/Where/When/How many... Употреба/изостављање чланова и у изразима at the moment, at the weekend/at weekends, go/walk to school, start/finish school, have fun, by bus/car/bike и сл. (Интер)културни садржаји: Породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; обичаји и начин живљења људи у земљама енглеског говорног подручја.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА, КОЛИЧИНЕ И ЦЕНА</p>	<p>– разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене; – учествује у предлагању садржаја и начина рада.</p>	<p>This is our first day at school. Tuesday is the second day of the week. November is the eleventh month of the year. We live in the twenty-first century. Z is the twenty-sixth letter of the English alphabet. How many subjects have you got at school? We've got nine subjects. What about you? How many teeth have you got? I've got 24 teeth, and you? How tall are you? I'm 1 metre 50 cm tall. How old is your little brother? He's 2 and a half years old. Can I have 2 kilos of strawberries/a litre of yoghurt, please? Excuse me, how much are these bread rolls? They are 50 pence/cents/dinars each. How much is this dictionary? It's 15 pounds/euros. Правилна множина именица: subject-subjects, dinar-dinars... Неправилна множина основних именица: tooth-teeth... Множина основних именица које се заврша вају на -y, -o, f/fe: strawberry-strawberries, kilo-kilos, tomato-tomatoes... Питања са How much/many/old/tall... Основни бројеви 0–100. Редни бројеви 1–30. Употреба одређеног члана са редним бројевима. (Интер)културни садржаји: Конвенције у писању двоцифрених бројева. Новчане валуте у земљама енглеског говорног подручја и њихове ознаке</p>

Опште предметне компетенције

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језика и културних идентитета. Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривања

интеракције и преношења информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

Средњи ниво

Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и формама усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве.

Користи типске фразе, готове изразе, конструкције и просте реченице за формулисање конкретних исказа везаних за сопствену личност и свакодневне активности или послове. Познаје одређени број правилних граматичких елемената и структура и основну лексику из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања. Поседује свест о суштинским сличностима и разликама између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик разуме већи број речи и изрази у свакодневној усменој и писаној комуникацији, везаних за сопствену личност, окружење, интересовања, школски контекст. Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених свакодневних комуникативних ситуација.

Ученик познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике. Ученик прихвата постојање разлика између сопствене и циљне културе и прилагођава своје понашање основним општеприхваћеним друштвеним конвенцијама.

Међупредметне компетенције: компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација, одговорни однос према околини, одговорни однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција

Компетенција за учење:

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Одговорно учење у демократском друштву:

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дечја и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрачном, етничком...)); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Естетичка компетенција:

- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.

Комуникација:

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко интернета итд.).
- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у

погледу дужине и намене.

- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадица.

Одговоран однос према окоolini:

- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.
- Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Одговоран однос према здрављу:

- Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву:

- Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију;
- Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге;
- Мотивисан је и зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака и користи ЦВ и мотивационо писмо да опише своје компетенције, жеље и очекивања.
- Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Рад с подацима и информацијама:

- Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења.
- Користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи

и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

Решавање проблема:

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.
- Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати).
- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

Сарадња:

- активно и конструктивно учествује у раду групе или пара,
- поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- или пару,
- доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе,
- одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених,
- критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

Дигитална компетенција:

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.

Специфичне предметне компетенције

1) ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Функционално-прагматичка компетенција представља комуникативну компетенцију у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевања говора и разумевања писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације).

Основни ниво

Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговорног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности (поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање информација о себи, распитивање о суштинским информацијама које се тичу саговорника).

Средњи ниво

Ученик разуме уобичајене речи, изразе, фразе и кратке везане усмене исказе и записе који се тичу његових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања. Сналази се у кратким и увежбаним комуникационим секвенцама и улогама, уз употребу научених и уобичајених фраза и формула (постављање питања и давање одговара).

Напредни ниво

Ученик разуме фреквентне и уобичајене писане и усмене исказе, као и кратке, једноставне текстове и усмене прилоге везане за познате теме, појаве и догађаје. Обавља основне језичке функције (давање и тражење, тј. размена информација о искуствено блиским датостима и појавама, једноставно исказивање идеја и мишљења), у писаном и усменом општењу, уз успостављање базичног, али ефикасног друштвеног контакта.

2) ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Лингвистичка компетенција се односи на познавање и разумевање принципа функционисања и употребе језика и обухвата фонолошко-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка (морфосинтаксичка) знања.

Основни ниво

Ученик познаје изговор фреквентних, понављаних и меморисаних гласова, као и неких најчешћих гласовних група. Повезује гласове и начин(е) њиховог записивања у увежбаним речима. Познаје ограничени број регуларних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог континента језичких средстава. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности.

Средњи ниво

Ученик познаје исправан изговор већине гласова и гласовних група, уз ограничења акценатско-интонацијске природе. Ученик исправно записује гласове и гласовне комбинације и познаје одређен број основних правописних правила. Ученик познаје једноставне граматичке елементе и конструкције. Ученик познаје ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

Напредни ниво

Ученик углавном правилно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим и неувежбаним комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила. Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу и познаје фреквентна правописна правила. Познаје одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе именица, глагола, придева, прилога. Ученик познаје фреквентне лексичке елементе који се односе на искуствено блиске теме и ситуације.

3) ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Основни ниво

Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе / циљних култура, познаје основне просторне и временске оквире развоја циљне културе / циљних култура, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба. Ученик показује интересовање за одређене појаве и личности циљне културе.

Средњи ниво

Ученик поседује основна знања о разликама у свакодневном животу и разуме да су разлике последица сложености културе. Ученик познаје и разуме основне природне и друштвене специфичности циљне културе. Ученик поседује свест о основним сличностима и разликама између своје и циљне културе и препознаје/избегава најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. Негује позитиван и отворен став према разликама које препознаје између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик поседује општа знања о свакодневном животу, друштву и култури страног/страних језика. Разуме утицај природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури; разуме положај земаља циљне културе у свету и њихову везу са властитом културом. Прихвата разлике које постоје између властите и циљне културе и уме да прилагоди понашање основним конвенцијама. Негује став отворености и радозналости према циљној култури / циљним културама и поседује основне вештине за критичко истраживање и разумевање појава циљне и властите културе.

Основни ниво

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

- ПСТ.1.1.1. Разуме фреквентне речи и једноставне изразе у јасно контекстуализованом и спором говору.
- ПСТ.1.1.2. Разуме једноставне поруке и питања која се односе на једноставне информације и непосредно окружење.
- ПСТ.1.1.3. Разуме кратка, једноставна, разговетно и споро изговорена упутства.
- ПСТ.1.1.4. Разуме кратка саопштења и питања која се односе на познате/блиске теме.
- ПСТ.1.1.5. Разуме предмет једноставног разговора других лица о познатим/блиским темама (нпр. личне и породичне ствари, непосредно окружење) уколико се говори споро и разговетно.
- ПСТ.1.1.6. Разуме појединачне речи и једноставне изразе из текстова савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

- ПСТ.1.1.7. Разуме кратке поруке које се односе на једноставне информације и непосредно окружење (нпр. писма, мејлови итд.).
- ПСТ.1.1.8. Разуме кратка, појединачна упутства која се тичу његових непосредних потреба, уколико укључују визуелне елементе.
- ПСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

- ПСТ.1.1.10. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи једноставна језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника (нпр. ко је, одакле је, чиме се бави итд.).
- ПСТ.1.1.11. Уз дуже паузе и уз помоћ саговорника, саопштава основне информације о себи и свом непосредном окружењу, тражи одређени предмет, користећи кратке једноставне исказе.
- ПСТ.1.1.12. Уз дуже паузе, описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности користећи најједноставнија језичка средства.
- ПСТ.1.1.13. Поставља једноставна питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.
- ПСТ.1.1.14. Поставља и одговара на питања која се односе на изражавање допадања и недопадања, слагања и неслагања користећи једноставна језичка средства.
- ПСТ.1.1.15. Формулише молбе и извињења.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

- ПСТ.1.1.16. Пише једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.
- ПСТ.1.1.17. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.
- ПСТ.1.1.18. Писаним путем доставља/тражи основне информације о себи/другима.
- ПСТ.1.1.19. Пише кратке и једноставне поруке (нпр. СМС, имејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљује, извињава или нешто честита.
- ПСТ.1.1.20. Повезује неколико кратких исказа у кратак, везани текст о блиским темама.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.1.1.21. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...).

ПСТ.1.1.22. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.

ПСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

2. ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).

ПСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.

ПСТ.1.2.3. Познаје и користи ограничен број фреквентних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава.

ПСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

3. ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ПСТ.1.3.2. Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински.

ПСТ.1.3.3. Познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.

ПСТ.1.3.4. Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање.

ПСТ.1.3.5. Познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.

Средњи ниво

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.2.1.1. Разуме краће низове (2-3) саопштења, упутстава, молби који се односе на његове потребе и интересовања.

ПСТ.2.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са) говорника о блиским и познатим темама, уколико се говори разговетно и умереним темпом.

ПСТ.2.1.3. Разуме основни смисао и главне информације споријих, јасно артикулисаних монолошких излагања и прича о познатим и узрасно адекватним темама, уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања.

ПСТ.2.1.4. Разуме основни смисао и главне информације из подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим и узрасно адекватним темама, уколико се говори споро и разговетно.

ПСТ.2.1.5. Разуме општи смисао и фреквентне фразе и изразе једноставнијих текстова из савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.2.1.6. Разуме општи смисао и главне информације у краћим порукама, писмима, мејловима о блиским темама.

ПСТ.2.1.7. Разуме краће низове (2-3) упутстава која се тичу његових непосредних потреба (нпр оријентација у простору, употреба уређаја и апарата, правила игре и сл.), праћених визуелним елементима.

ПСТ.2.1.8. Разуме општи смисао и главне информације у краћим текстовима, различитих врста и једноставне садржине, са интернета или других писаних медија, о познатим и узрасно адекватним темама.

ПСТ.2.1.9. Разуме општи смисао једноставних књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима.

ПСТ.2.1.10. Разуме општи смисао и једноставније формулације у текстовима савремене музике.

ПСТ.2.1.11. Разуме смисао једноставних рекламних порука уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.12. Успева да поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.

ПСТ.2.1.13. Уз краће паузе и минималну помоћ саговорника, размењује информације, тражи одређени предмет, објашњење, услугу, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину.

ПСТ.2.1.14. Уз краће паузе, описује себе и своје непосредно окружење, свакодневне активности, искуства из прошлости користећи једноставна језичка средства.

ПСТ.2.1.15. Поставља и одговара на 2-3 повезана питања, о познатим темама, у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз одговарајућу помоћ саговорника и понављање.

ПСТ.2.1.16. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање и једноставним језичким средствима даје кратко објашњење.

ПСТ.2.1.17. Размењује основне информације о плановима и обавезама.

ПСТ.2.1.18. Једноставним језичким средствима пореди људе, ствари и појаве.

ПСТ.2.1.19. Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ вербалним и невербалним средствима.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.20. Писаним путем доставља/тражи или преноси детаљније информације, обавештења или податке о себи и другима.

ПСТ.2.1.21. Пише једноставна лична писма, поруке, мејлове у којима се са пријатељима и

познаницима договара о активностима или одговара на питања.

ПСТ.2.1.22. Саставља краће текстове о себи, својој породици и непосредном окружењу.

ПСТ.2.1.23. Описује искуства, активности и догађаје из прошлости користећи једноставније језичке структуре и увежбану лексику.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.2.1.24. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе.

ПСТ.2.1.25. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.

ПСТ.2.1.26. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.

ПСТ.2.1.27. На страном језику саопштава туристима најједноставније информације које су тражили од трећег лица (назив улице, број линије у градском саобраћају, цену).

2. ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.2.2.1. Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).

ПСТ.2.2.2. Правилно записује фреквентне и увежбане речи, познаје и примењује одређени број основних правописних правила.

ПСТ.2.2.3. Познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције.

ПСТ.2.2.4. Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

3. ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.2.3.1. Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ПСТ.2.3.2. Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.).

ПСТ.2.3.3. Препознаје најкритичније обрасце понашања који су непримерени/неприкладни у контексту циљних култура.

ПСТ.2.3.4. Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама.

ПСТ.2.3.5. Познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински.

ПСТ.2.3.6. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик.

ПСТ.2.3.7. Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура.

ПСТ.2.3.8. Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање.

Напредни ниво

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.3.1.1. Разуме дуже низове саопштења, упутстава, молби итд. који се тичу његових потреба и интересовања.

ПСТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације у аутентичном разговору два или више (са)говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.

ПСТ.3.1.3. Разуме основни смисао и главне информације јасно артикулисаних монолошких излагања, прича, презентација и предавања на узрасно адекватне и блиске теме, уз одговарајућу визуелну подршку.

ПСТ.3.1.4. Разуме основни смисао и може да издвоји главне информације из аутентичних подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим, узрасно адекватним темама (нпр. репортажа, научно-популарних, документарних, играних, анимираних филмова, спотова) које слуша/гледа у смисленим целинама.

ПСТ.3.1.5. Разуме општи смисао и већину фраза и израза сложенијих разговетних текстова савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.3.1.6. Разуме општи смисао и може да издвоји већину релевантних информација у порукама, писмима и мејловима о блиским темама.

ПСТ.3.1.7. Разуме упутства која се односе на сналажење на јавним местима (нпр. руковање апаратима и уређајима, упозорења, безбедносне информације и сл.).

ПСТ.3.1.8. Разуме општи смисао и главне информације различитих врста текстова са интернета или других писаних медија који су у складу са узрастом и интересовањима ученика.

ПСТ.3.1.9. Разуме главне идеје, поруке и специфичне информације адаптираних верзија белетристике за младе.

ПСТ.3.1.10. На основу смисла читавог текста и садржаја појединачних делова открива значења непознатих речи и конструкција.

ПСТ.3.1.11. Разуме експлицитно изражена осећања, жеље и расположења.

ПСТ.3.1.12. Разуме општи смисао и већину фраза и израза у текстовима из савремене музике.

ПСТ.3.1.13. Разуме смисао једноставних рекламних порука.

ПСТ.3.1.14. Проналази потребне информације у речницима, енциклопедијама, брошурама и на интернет страницама.

ПСТ.3.1.15. Разуме и може да издвоји потребне информације из табела, графикана, информатора и сл.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.3.1.16. Течно и са лакоћом описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, искуства/догађаје из прошлости и планове за будућност.

ПСТ.3.1.17. Учествује у неформалном и формалном разговору (нпр. са наставницима, службеним лицима и сл.), поставља и одговара на неколико питања у низу на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање.

ПСТ.3.1.18. Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење.

- ПСТ.3.1.19. Објашњава оно што не разуме, уме да тражи помоћ и да изрази мишљење/потребу расположивим језичким средствима.
- ПСТ.3.1.20. На једноставан начин излаже на задату тему и одговара на питања која се односе на њу.
- ПСТ.3.1.21. Описује и тумачи податке из табела, графикона, информатора и сл.
- ПСТ.3.1.22. Резимира текст који слуша или чита ослањајући се у мањој мери на језичка средства која се у њему појављују.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

- ПСТ.3.1.23. Пише обична и електронска писма у којима са пријатељима и познаницима договара активности и једноставним језичким средствима обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.
- ПСТ.3.1.24. Пише краће текстове од неколико логички повезаних реченица о узрасно релевантним темама (о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота).
- ПСТ.3.1.25. Прецизно описује искуства, активности и догађаје из садашњости и прошлости у виду дескриптивних и наративних текстова користећи познате сложеније језичке структуре и адекватну лексику.
- ПСТ.3.1.26. Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме.
- ПСТ.3.1.27. Резимира/парафразира одслушан или прочитан текст, ослањајући се минимално на језичка средства која се у њему појављују.
- ПСТ.3.1.28. Описује и тумачи податке из табела, графикона, информатора и сл.

МЕДИЈАЦИЈА

- ПСТ.3.1.29. На матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима.
- ПСТ.3.1.30. На матерњем језику преноси саговорнику тему, садржај и главне информације из краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних), примерених узрасту и интересовањима.
- ПСТ.3.1.31. На страном језику саопштава једноставније информације добијене од трећег лица у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама.
- ПСТ.3.1.32. На матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.

2. ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

- ПСТ.3.2.1. Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила или уз мање неправилности које не угрожавају разумевање поруке коју жели да саопшти.
- ПСТ.3.2.2. Записује речи и изразе уз минималне ортографске неправилности које не ремете разумевање датог записа; познаје и примењује фреквентна правописна правила.
- ПСТ.3.2.3. Познаје и користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога.
- ПСТ.3.2.4. Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства.

3. ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.3.3.1. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.

ПСТ.3.3.2. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања).

ПСТ.3.3.3. Разуме и избегава основне облике непримереног/неприкладног понашања у контексту циљних култура.

ПСТ.3.3.4. Препознаје да постоји пристрасност у тумачењу културних појава и негује критичко мишљење у њиховом посматрању и разумевању.

ПСТ.3.3.5. Познаје положај земаља у којима се користи страни језик.

ПСТ.3.3.6. Познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас.

ПСТ.3.3.7. Познаје најтипичније представнике појединих екосистема света где се користи страни језик и доводи их у везу са одликама екосистема.

ПСТ.3.3.8. Препознаје повезаност најважнијих појава из историје циљних култура и опште историје.

ПСТ.3.3.9. Препознаје утицај неколико најзначајнијих личности и дела из друштвене и уметничке историје циљних култура у свету, које доводи у везу са друштвеним и уметничким појавама из наше историје и обрнуто.

А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

МАТЕМАТИКА

Циљ наставе и учења предмета Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред - Четврти

Годишњи фонд часова – 180

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
<p align="center">БРОЈЕВИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; – одреди месну вредност цифре; – изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0; – састави израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства рачунских операција; – реши једначине и неједначине и провери тачност решења; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину; – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; – одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; – прочита и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$); – упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким бројиоцима или имениоцима; 	<p>Скуп природних бројева са нулом Декадни систем записивања бројева Месна вредност цифре Својства скупа природних бројева Сабирање и одузимање (писмени поступак). Множење и дељење (писмени поступак) Својства рачунских операција (изражена формулама). Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом). Једначине и неједначине у скупу N_0. Разломци облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$). Упоредивање разломака са једнаким бројиоцима. Једнакост разломака. Сабирање и одузимање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са две децимале. Сабирање и одузимање децималних бројева.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – сабере и одузме разломке са једнаким именицима; – запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; – сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; – чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима; 	
ГЕОМЕТРИЈА	<ul style="list-style-type: none"> – именује елементе и опише особине квадрата и коцке; – црта мреже и прави моделе квадрата и коцке; – препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна; 	Квадар и коцка
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	<ul style="list-style-type: none"> – прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; – израчуна површину квадрата и правоугаоника; – израчуна површину и запремину квадрата и коцке; – реши проблемске задатке у контексту мерења. 	<p>Мерење површине (m^2, dm^2, cm^2, mm^2, km^2, ha, a).</p> <p>Површина квадрата и правоугаоника.</p> <p>Површина квадрата и коцке.</p> <p>Мерење запремине (m^3, dm^3, cm^3, mm^3).</p> <p>Запремина квадрата и коцке.</p>

Кључни појмови садржаја: природни бројеви, декадни систем, својства операција, израз, једначине и неједначине, разломци, децимални запис броја, коцка, квадар, површина и запремина.

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик је на крају обавезног образовања кроз наставу математике усвојио основне математичке концепте (нумеричке, алгебарске, геометријске), овладао је основним математичким процесима (расуђивањем, комуникацијом, повезивањем, применом,) и вештинама (рачунањем, алгебарским поступцима, мерењем, просторном визуелизацијом, радом са подацима, проценом информационо-комуникационим технологијама) потребним за даље школовање и живот. Комуницира користећи математички језик, користи информационо-комуникационе технологије и друга средства

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфичне предметне компетенције су: математичко знање и резонување, примена математичких знања и вештина на решавање проблема и математичка комуникација.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1. Компетенција за целоживотно учење
2. Комуникација
3. Рад с подацима и информацијама
4. Дигитална компетенција
5. Решавање проблема
6. Сарадња
11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

Исходи воде развијању следећих стандарда :

МАТЕМАТИКА – ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА

ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
1МА.1.1.1. зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и	1МА.2.1.1. уме да примени својства природних бројева (паран, непаран,	1МА.3.1.1. уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака

<p>да прикаже број на датој бројевној полуправој</p> <p>1MA.1.1.2. рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве хиљаде</p> <p>1MA.1.1.3. множи и дели без остатка (троцифрене бројеве једноцифреним) у оквиру прве хиљаде</p> <p>1MA.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом</p> <p>1MA.1.1.5. уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљаде</p> <p>1MA.1.3.1. уме да прочита и формално запише разломак $1/n (n \leq 10)$ и препозна његов графички приказ</p> <p>1MA.1.3.2. уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине</p> <p>1MA.1.2.1. уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност)</p> <p>1MA.1.2.2. зна јединице за мерење дужине и њихове односе</p> <p>1MA.1.2.3. користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица</p>	<p>највећи, најмањи, претходни, следећи број) и разуме декадни бројни систем</p> <p>1MA.2.1.2. уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју</p> <p>1MA.2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза</p> <p>1MA.2.1.4. рачуна вредност израза са највише две операције</p> <p>1MA.2.1.5. уме да решава једначине</p> <p>1MA.2.3.1. уме да препозна разломак $a/b (b < 10, a < b)$ када је графички приказан на фигури подељеној на b делова</p> <p>1MA.2.3.2. уме да израчуна n-ти део неке целине и обрнуто, упоређује разломке облика $1/n (n \leq 10)$</p> <p>1MA.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни</p> <p>1MA.2.2.2. претвара јединице за мерење дужине</p> <p>1MA.2.2.3. зна јединице за мерење површине и њихове односе</p> <p>1MA.2.2.4. уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама</p> <p>1MA.2.2.5. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама</p> <p>1MA.2.2.6. препознаје мрежу коцке и квадра и уме да израчуна њихову површину када су подаци дати у истим мерним јединицама</p> <p>1MA.2.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у сложенијим ситуацијама</p>	<p>1MA.3.1.2. зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени.</p> <p>1MA.3.1.3. уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет</p> <p>1MA.3.1.4. уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми</p> <p>1MA.3.1.5. уме да одреди решења неједначине са једном операцијом</p> <p>1MA.3.3.1. уме да прочита, формално запише и графички прикаже разломак $a/b (b \leq 10, a < b)$</p> <p>1MA.3.3.2. зна да израчуна део $a/b (b \leq 10, a < b)$ неке целине и користи то у задацима</p> <p>1MA.3.2.1. претвара јединице за мерење површине из већих у мање</p> <p>1MA.3.2.2. уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника</p> <p>1MA.3.2.3. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника</p> <p>1MA.3.2.4. уме да израчуна обим и површину сложених фигура у равни када су подаци дати у истим мерним јединицама</p> <p>1MA.3.2.5. уме да израчуна запремину коцке и квадра када су</p>
---	---	---

<p>1MA.1.2.4. користи поступак мерења површине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица</p> <p>1 MA.1.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у једноставним ситуацијама</p> <p>1MA.1.4.2. зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате запремине течности (l, dl, ml)</p> <p>1MA.1.4.3. зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате масе (g, kg, t)</p> <p>1MA.1.4.4. уме да чита једноставније графиконе, табеле и дијаграме</p>	<p>1MA.2.4.2. зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година) и уме да претвара веће у мање и пореди временске интервале у једноставним ситуацијама</p> <p>1MA.2.4.3. претвара јединице за мерење запремине течности из већих у мање</p> <p>1MA.2.4.4. претвара јединице за мерење масе из већих у мање</p> <p>1MA.2.4.5. уме да користи податке приказане графички или табеларно у решавању једноставних задатака и уме графички да представи дате податке</p>	<p>подаци дати у истим мерним јединицама</p> <p>1MA.3.4.1. зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година, век) и уме да претвара из једне јединице у другу и пореди временске интервале у сложенијим ситуацијама</p> <p>1MA.3.4.2. претвара јединице за мерење запремине течности</p> <p>1MA.3.4.3. претвара јединице за мерење масе</p>
--	---	---

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа:

Бројеви (132; 42 + 90)

Геометрија (12; 4 + 8)

Мерење и мере (28; 9 + 19)

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (по областима)
БРОЈЕВИ	<ul style="list-style-type: none"> - Визуелизација бројева и места броја у бројевном низу ради разумевању декадног бројевног система - увежбавање технике рачунања, како би ученици стекли сигурност и спретност при усменом и писменом рачунању - решавање задатака у реалистичним и проблемским ситуацијама - развијање способности математичког моделовања, примене математике у решавању проблема из реалних животних ситуација или других предметних области - разумевање појма разломка радити кроз практичне активности деобе и спајања, лепљења и сечења погодног дидактичког материјала. - примена тимског, групног и рада у пару. - постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације
ГЕОМЕТРИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - развој перцепције простора и просторног резоновања кроз упознавање геометријских фигура у равни и њихових својстава - цртање правих и углова помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника - конструисање кружнице/круга шестаром и увиђају да су круг и кружница одређени центром и полупречником - подстицање ученика да самостално откривају формуле израчунавања обима и површине - пресликавање једноставних геометријске фигуре на квадратној мрежи или тачкастој мрежи симетрично - развијање геометријског мишљења реализацијом следећих активности: посматрање, прављење модела, цртање, склапање и растављање делова фигуре - постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	<ul style="list-style-type: none"> - упознавање са стандардним мерним јединицама применом очигледних средстава - решавање једноставнијих проблема повезивањем са свакодневним ситуацијама - процена и мерење различите предмета из окружења - примена информационих технологија, Геогобра и Гоогле мап - развијање логичко-комбинаторног мишљења применом одговарајућих активности - постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације

Неки од препоручених начина прилагођавања програма образовања ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима

- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

ПОСТУПАК ПРАЋЕЊА И ОЦЕЊИВАЊА:

- иницијална процена нивоа на коме се ученици налазе
- усмено одговарање (опис поступка рада)
- писане провере

(контролни задаци, тестови, домаћи задаци и писмени задаци)

-вођење прописане педагошке документације

-белешке о: активностима, самосталности у току рада, практичним радовима, свескама ученика, учешћу на такмичењима и у различитим активностима

-заједничко вредновање ученика и наставника

- самопроцена оцене и ангажовања од стране ученика

* групни рад

(посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)

* рад у пару

(посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)

V. ОБЛИК ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА

Допунска настава из математике– годишњи фонд часова 18.

Циљ допунске наставе је пружање додатне подршке ученицима који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умења и вештина из наставног градива.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
БРОЈЕВИ	<ul style="list-style-type: none"> - прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; - изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0; - реши једначину са једном рачунском операцијом; - одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; - уочи делове целине и запише разломке 	<p>Скуп природних бројева са нулом Сабирање и одузимање (писмени поступак). Множење и дељење (писмени поступак) Једначине и неједначине у скупу N_0 Упоредивање разломака са једнаким именицима</p>
ГЕОМЕТРИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - именује елементе и опише особине квадрата и коцке; прави моделе квадрата и коцке; - користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање; израчуна површину квадрата и правоугаоника; израчуна површину и запремину квадрата и коцке; 	<p>-Квадрат и коцка</p>
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	<ul style="list-style-type: none"> - прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; 	<p>Мерење површине (m^2, dm^2, cm^2, mm^2, km^2, ha, a).</p> <p>Мерење запремине (m^3, dm^3, cm^3, mm^3).</p>

ОБЛАСТ/ТЕМА	Начин остваривања програма

Бројеви	<ul style="list-style-type: none"> - Визуелизација бројева и места броја у бројевном низу - увежбавање технике рачунања - инсистирање на усменом објашњењу поступка решавања - разумевање појма разломка радити кроз игровне активности
Геометрија	<ul style="list-style-type: none"> - цртање квадра и коцке - уочавање елемената квадра и коцке на моделу - подстицање ућеника на прављење модела - подстицање ученика да самостално примене формулу и израчунају потребно
Мерење и мере	<ul style="list-style-type: none"> - упознавање са стандардним мерним јединицама применом очигледних средстава - решавање једноставнијих задатака повезивањем са свакодневним ситуацијама - самостално мерење различите предмета из окружења

В. ОБЛИК ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА

Додатна настава из математике – годишњи фонд часова 36.

Циљ додатне наставе је развијање логичког мишљења, поступка решавања проблемских задатака. Развијање способности уочавања битног у задатку, развијање тачности и прецизности при раду, оспособљавање ученика за самостално решавање проблема.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	

<p>БРОЈЕВИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – одреди месну вредност цифре; – изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0; – састави израз, израчуна вредност бројевног изрази и примени својства рачунских операција; – реши једначине и неједначине и провери тачност решења; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину; 	<p>Скуп природних бројева са нулом Месна вредност цифре Својства скупа природних бројева. Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом) Једначине и неједначине у скупу N_0 Сабирање и одузимање разломака са једнаким именицима</p> <p>Сабирање и одузимање децималних бројева</p>
<p>ГЕОМЕТРИЈА</p>	<ul style="list-style-type: none"> – црта мреже и прави моделе квадра и коцке; – препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна; – израчуна површину квадрата и правоугаоника; израчуна површину и запремину квадра и коцке; <ul style="list-style-type: none"> - прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; - израчуна површину реши проблемске задатке у контексту мерења 	<p>Правоугаоник и квадрат Квадар и коцка</p> <p>Мерење површине (јединице за површину) Површина квадрата и правоугаоника Површина квадра и коцке Мерење запремине (јединице за запремину) Запремина квадра и коцке</p>
<p>МЕРЕЊЕ И МЕРЕ</p>		

ОБЛАСТ/ТЕМА	Начин остваривања програма
Бројеви	увођење ученике у проблемску ситуацију и истицање важност поступка -давање смернице ка решењу - оспособљава за решавање сложених задатака - указивање на уочавање односа и законитости -подстцање на размишљање јер оно види у одабир једног решења - обезбеђивање стицања знања на вишем нивоу - осмишљавање и уводи ученика у проблемску ситуацију
Геометрија	Прављење различитих модела - упућивање на примену стечених знања и коришћење у даљем раду - навикава на израду скице као првог корака ка решењу -упућивање на заједничко проналажење решења
Мерење и мере	- упућивање на повезивање - примери задатке о функционалној зависност површине од дужине - указивање и упућивање на површину код сложених фигура - настојање да знања буду применљива

А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

ПРИРОДА И ДРУШТВО

Циљ учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Разред – четврти

Годишњи фонд часова - **72 часа**

ОБЛАСТ/ТЕМА		ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
МОЈА ОТАЏБИНА – РЕПУБЛИКА СРБИЈА		По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: <ul style="list-style-type: none"> – одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије; – одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије; – повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи; – уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије; – представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету; – у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених	Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута. Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме. Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња – значај и заштита. Национални паркови Србије. Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности). Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност). Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима). Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и животињског света).

<p>ЧОВЕК – ПРИРОДНО И ДРУШТВЕНО БИЋЕ</p>	<p>од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса;</p>	<p>Човек – природно, друштвено и свесно биће. Физичке промене у пубертету. Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо-комуникационих технологија; непримерени садржаји.</p>
<p>ПРОШЛОСТ СРБИЈЕ</p>	<p>– повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем; – планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје; затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима у дигиталном окружењу;</p> <p>– прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности; – опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација; – представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др); – пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних);</p>	<p>Живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота). Српска држава за време владарске породице Немањића – успон и слабљење (владари – Стефан Немања, цар Душан, цар Урош; култура, начин живота). Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора). Настанак развој модерне српске државе (Први и Други српски устанак –узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота). Србија у савремено доба (Први светски рат, настанак југословенске државе, Други светски рат, промена облика владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота).</p>
<p>МАТЕРИЈАЛИ</p>	<p>– повеже резултате рада са уложеним трудом; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаривањем;</p>	<p>Смеше (течности,храна, земљиште, ваздух). Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање). Наелектрисавање предмета од различитих материјала. Електрична проводљивост – проводници и изолатори.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола; – наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије; – наведе примере употребе магнета у свакодневном животу; – наведе примере превенције и заштите од пожара; 	<p>Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству.</p> <p>Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају).</p> <p>Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале).</p> <p>Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања.</p> <p>Опасност и заштита од пожара.</p>
--	--	---	---

Кључни појмови: отаџбина, оријентација у времену и простору, интеркултуралност, природни ресурси.

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: Поседује основна знања о природним и друштвеним факторима у окружењу, оријентацији у простору и времену, прошлости, кретању, материјалима и примењује их у свом окружењу и околини.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: поштује различитости људи, сарађује са вршњацима, повезује личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља, сналази се на географској карти, познаје картографске знаке, оријентише се у простору помоћу природних одређица, схвата временске одређице, познаје историјске изворе, примењује правила културног и безбедног понашања у саобраћају, класификује отпад и схвата значај рециклаже.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

1. Компетенција за целоживотно учење
2. Комуникација
3. Рад с подацима и информацијама
4. Дигитална компетенција
5. Решавање проблема
6. Сарадња
7. Одговорно учешће у демократском друштву
8. Одговоран однос према здрављу
9. Одговоран однос према околини
10. Естетичка компетенција

Исходи воде развијању следећих стандарда:

ПРИРОДА И ДРУШТВО – ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА

ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
<p>1ПД.1.1.4. уме да класификује жива бића према једном од следећих критеријума: изгледу, начину исхране, кретања и размножавања</p> <p>1ПД.1.1.5. препознаје и именује делове тела живих бића</p> <p>1ПД. 1.1.6. разликује станишта према условима живота и живим бићима у њима</p> <p>1ПД.1.2.1. препознаје и именује природне ресурсе</p> <p>1 ПД.1.2.2. зна употребну вредност природних ресурса</p> <p>1ПД.1.2.3. разликује повољно и неповољно деловање човека по очување природе</p> <p>1ПД.1.5.1. зна које друштвене групе постоје и ко су њихови чланови</p> <p>1ПД.1.5.2. зна основна правила понашања у породици, школи и насељу</p> <p>1ПД. 1.5.3. зна које људске делатности постоје и њихову улогу</p> <p>1ПД.1.5.4. зна који су главни извори опасности по здравље и живот људи и основне мере заштите</p> <p>1ПД.1.5.5. зна поступке за очување и унапређивање људског здравља</p> <p>1ПД. 1.6.1. зна основне облике рељефа и површинских вода</p> <p>1ПД.1.6.2. зна основне типове насеља и њихове карактеристике</p> <p>1ПД.1.6.3. зна географски положај и основне одреднице државе Србије: територија, границе, главни град, симболи, становништво</p> <p>1ПД.1.4.2. зна помоћу чега се људи оријентишу у простору: лева и десна страна, стране света, адреса, карактеристични објекти</p>	<p>1ПД.2.1.3. примењује вишеструке критеријуме класификације живих бића</p> <p>1ПД.2.1.4. зна улогу основних делова живих бића</p> <p>1ПД.2.1.5. разуме повезаност услова живота и живих бића у станишту</p> <p>1ПД.2.1.6. разуме међусобну зависност живих бића у животној заједници</p> <p>1ПД.2.2.1. разликује обновљиве и необновљиве природне ресурсе</p> <p>1 ПД.2.2.3. зна основне мере заштите живе и неживе природе као природних ресурса</p> <p>1ПД.2.2.4. зна шта је добробит животиња и поступке којима се она штити</p> <p>1ПД.2.5.1. зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова</p> <p>1ПД.2.5.2. зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама</p> <p>1 ПД.2.5.3. разуме повезаност и међузависност различитих људских делатности</p> <p>1ПД.2.6.1. препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини</p> <p>1ПД.2.6.2. зна основне одлике рељефа и вода у држави Србији</p> <p>1ПД.2.6.3. разуме повезаност природно-географских фактора - рељефа, вода, климе -и делатности људи</p> <p>1ПД.2.4.3. уме да пронађе тражене улице и објекте на плану насеља</p> <p>1ПД.2.4.4. уме да пронађе основне информације на географској карти Србије: највећа и најважнија насеља, облике рељефа и површинских вода</p>	<p>1ПД.3.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на мање очигледним примерима</p> <p>1ПД.3.5.1. разуме заједничке карактеристике друштвених група и разлике међу њима</p> <p>1ПД.3.5.2. разуме да се права и обавезе чланова друштвених група међусобно допуњују</p> <p>1ПД.3.4.1. уме да чита географску карту примењујући знања о странама света и значењу картографских знакова</p> <p>1ПД.3.6.1. зна шта је претходило, а шта је уследило након важних историјских догађаја и појава</p> <p>1ПД.3.3.1. разуме како загревање и хлађење воде и</p>

<p>1ПД.1.4.4. зна јединице за мерење времена: дан, недеља, месец, година, деценија и век</p> <p>1ПД.1.4.5. уме да прочита тражене информације са часовника и календара</p> <p>1ПД.1.4.4. зна јединице за мерење времена: дан, недеља, месец, година, деценија и век</p> <p>1ПД.1.4.5. уме да прочита тражене информације са часовника и календара</p> <p>1ПД.1.6.4. зна најважније догађаје, појаве и личности из прошлости</p> <p>1ПД.1.6.5. зна основне информације о начину живота људи у прошлости</p> <p>1ПД.1.6.6. зна шта су историјски извори и именује их</p> <p>1ПД.1.4.1. уме да препозна кретање тела у различитим појавама</p> <p>1ПД.1.4.3. уме да одреди стране света помоћу Сунца</p> <p>1ПД.1.3.1. зна основна својства воде, ваздуха и земљишта</p> <p>1ПД.1.3.2. зна да су вода у природи, ваздух и земљиште састављени од више материјала</p> <p>1ПД.1.3.3. зна да различите животне намирнице садрже различите састојке</p> <p>1ПД.1.3.4. зна основна својства материјала: тврдоћа, еластичност, густина, растворљивост, провидност, намагнетисаност</p> <p>1ПД.1.3.5. зна да својства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу</p> <p>1ПД.1.3.6. зна промене материјала које настају због промене температуре, услед механичког утицаја и деловања воде и ваздуха</p>	<p>1ПД.2.4.5. уме да пронађе и упише тражене информације на ленти времена</p> <p>1ПД.2.4.5. уме да пронађе и упише тражене информације на ленти времена</p> <p>1ПД.2.6.4. зна редослед којим су се јављали важни историјски догађаји, појаве и личности</p> <p>1 ПД.2.6.5. уочава сличности и разлике између начина живота некад и сад</p> <p>1ПД.2.6.7. препознаје на основу карактеристичних историјских извора о ком историјском периоду или личности је реч</p> <p>1ПД.2.4.1. зна да кретање тела зависи од силе која на њега делује, врсте подлоге и облика тела</p> <p>1ПД.2.4.2. зна да се светлост креће праволинијски</p> <p>1ПД.2.3.1. зна сложенија својства воде и ваздуха: агрегатно стање и кретање</p> <p>1ПД.2.3.2. зна да су различита својства воде, ваздуха и земљишта последица њиховог различитог састава</p> <p>1ПД.2.3.3. разликује материјале који су добри проводници топлоте и електрицитета од оних који то нису</p> <p>1ПД.2.3.4. зна да топлотна и електрична проводљивост материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу</p> <p>1ПД.2.3.5. разликује повратне и неповратне промене материјала</p> <p>1ПД.2.3.6. разликује промене материјала при којима настају други материјали од оних промена материјала при којима не настају други материјали</p>	<p>ваздуха утичу на појаве у природи</p> <p>1ПД.3.3.2. примењује знање о променама материјала за објашњење појава у свом окружењу</p>
---	--	---

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа:

Природне и друштвене одлике Србије (27: 17+10)

Човек – природно и друштвено биће (8: 5+3)

Прошлост Србије (25: 16+9)

Материјали (12: 8+4)

ОБЛАСТ/ТЕМА		НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
МОЈА ОТАЏБИНА – РЕПУБЛИКА СРБИЈА	ПРИРОДНЕ И ДРУШТВЕНЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	<ul style="list-style-type: none"> – Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видљивих карактеристика); – Илустровање појава и процеса из свакодневног живота – навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења; – Описивање – вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; – Процењивање – самостално одмеравање; – Груписање – уочавање сличности и различитости ради класификовања; – Праћење – континуирано посматрање ради запажања промена; – Бележење – записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; – Истраживање – испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа;
	ЧОВЕК – ПРИРОДНО И ДРУШТВЕНО БИЋЕ	<ul style="list-style-type: none"> -уважавање искуства и знања које је ученик изградио ван школе, -повезивањем активности и садржаја учења са животним искуствима ученика и подстицањем примене наученог у свакодневном животу - илустровање појава и процеса из свакодневног живота – навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења; -описивање – вербално или ликовно изражавање; -бележење – записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; -играње – дидактичке, едукативне и спонтане игре; - активности у оквиру мини-пројекта – осмишљавање и реализација

ПРОШЛОСТ СРБИЈЕ	<ul style="list-style-type: none"> – интегрисање садржаја у којем постоји хоризонтална и вертикална повезаност унутар истог предмета и различитих наставних предмета; – неговањем радозналости, одржавањем и подстицањем интересовања за учење и континуирано сазнавање; – илустровање појава и процеса из свакодневног живота – навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења; – бележење – записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; – описивање – вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања;
МАТЕРИЈАЛИ	<ul style="list-style-type: none"> – Експериментисање – намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; – Истраживање – испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа; – Сакупљање – прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; – Стварање – креативна продукција; – Играње – дидактичке, едукативне и спонтане игре; – Активности у оквиру мини-пројекта – осмишљавање и реализација.

Неки од препоручених начина прилагођавања програма образовања ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика само је део праћења и вредновања образовно-васпитне праксе. Резултате целокупног праћења и вредновања наставник узима као основу за планирање наредних корака у раду са ученицима и развијању своје образовно-васпитне праксе.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*. Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

ПОСТУПАК ПРАЋЕЊА И ОЦЕЊИВАЊА:

-иницијална процена нивоа на коме се ученици налазе

- усмено одговарање (опис поступка рада)

- писане провере

(контролни задаци, тестови, домаћи задаци и писмени задаци)

-вођење прописане педагошке документације

-белешке о: активностима, самосталности у току рада, практичним радовима, свескама ученика, учешћу на такмичењима и у различитим активностима

-заједничко вредновање ученика и наставника

- самопроцена оцене и ангажовања од стране ученика

* групни рад

(посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)

* рад у пару

(посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ учења предмета *ликовна култура* културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Разред – **четврти**

Годишњи фонд часова – **72 часа**

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
КОМПОЗИЦИЈА	<ul style="list-style-type: none"> – поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; – изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; – користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду; – примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији;	Елементи композиције – облик, боја, линија, текстура, светлина (валер). Положај елемената у композицији – хоризонтални, вертикални, дијагонални. Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпере, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали.
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> – користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад;	Хералдика – застава, грб, печат. Пиктограми. Споразумевање сликом.
НАСЛЕЂЕ	<ul style="list-style-type: none"> – тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела; – разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја; – учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице;	Споменици природе и споменици културе у Србији. Археолошки локалитети, замкови и утврђења, манастири, музеји. Познати уметници и најзначајнија дела.
СЦЕНА	разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може применити.	Сценографија за позориште, филм и телевизију. Елементи сценографије.

Кључни појмови: простор, облик, линија, боја, текстура, светлина.

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик развија креативан, радознао и истраживачки дух кроз упознавање и коришћење различитих уметничких медија и техника. Способан је и мотивисан да користи своје искуство, да експериментира и развија идеје кроз самосталан рад и рад у групи. Ученик развија машту и апстрактан начин размишљања који успешно примењује у различитим животним ситуацијама које захтевају креативна решења.

Уочава специфичности различитих уметничких дисциплина (визуелне, драмске, музичке...) али уочава и њихове заједничке принципе и сличности. Ученик познаје и разуме вредност сопствене културе и културе других народа повезујући знања из различитих области или предмета. Знања и искуства стечена кроз предмет Ликовна култура (истрајност, упорност, стрпљивост) примењује у друштвеном животу и у даљем стручном усавршавању и професионалном развоју.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик кроз предмет Ликовна култура развија стваралачке способности, индивидуалну креативност и естетску осетљивост.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1. Компетенција за целоживотно учење
2. Комуникација
3. Рад с подацима и информацијама
4. Дигитална компетенција
5. Решавање проблема
6. Сарадња
8. Одговоран однос према здрављу
10. Естетичка компетенција
11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа:

Композиција (48: 22+26)

Споразумевање (4: 2+2)

Наслеђе(6: 4+2)

Сцена(14: 6+8)

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
КОМПОЗИЦИЈА	<p>За ученике је корисније делимично објаснити принципе компоновања на примерима из живота.</p> <p>Организација композиције се и даље учи постепено. Ученици могу прво да креирају једноставну композицију распоређујући на папиру (или у апликативном програму за цртање) правилне (или правилне и неправилне) облике према замишљеној линији – хоризонталној, вертикалној или дијагоналној (елементи се могу распоређивати и другачије, али није пожељно ширити садржаје). Затим се постепено задају сложенији задаци који омогућавају да ученик размишља и да сам планира распоред елемената којим би ефикасно изразио своју замисао.</p> <p>Напредним и заинтересованим ученицима/одељењу понудити и друга објашњења. На пример, када посматрамо неки предео у даљини, видимо линију хоризонта која раздваја небо и земљу. Та линија је привид, али је ученици означавају на својим цртежима и сликама. Мое се говори о предњем и задњем плану (или предњем, средњем и задњем плану). Облици који се приказују у задњем плану су најмањи, јер их тако видимо у природи и окружењу. Даље објашњавање теоријских садржаја није пожељно, важније је да ученици развијају опажање.</p> <p>До краја разреда ученици треба да испробају традиционалне технике које нису користили у претходним разредима. И даље се користе материјали за рециклажу (материјал за рециклажу се не купује само да би се користио на часовима Ликовне културе). Ученицима је потребно указати на озбиљно загађење планете пластиком и упутити их да избегавају производе у амбалажи која се тешко разграђује и рециклира.</p> <p>Задаци обједињују активности ученика: развијање креативних идеја, организацију композиције и истраживање изражајних могућности материјала и техника.</p>
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	<p>Ученицима је потребно кратко објаснити значење и порекло симбола на грбу Србије. Потребно је да науче да читају знаке упозорења (општа опасност, високи напон, отров, опасност од пожара, клизав терен, ломљиво...), забране (забрањено фотографисање, забрањен прилаз, забрањено</p>

	<p>коришћење мобилних телефона, забрањено увођење кућних љубимаца...) и обавештења (школа, излаз, место у превозу резервисано за инвалиде или труднице, стаза за бицикле, дечје игралиште...).</p> <p>Предлози који се односе на споразумевање сликом (у најширем значењу) не везују се за теоријске садржаје, већ за изражавање (емоција, маште, позитивних порука, доживљаја...). Важно је да ученици разумеју да се сликом могу саопштити различите информације, исто као и текстом. Наставник у току године поставља разноврсне захтеве. На пример, може да тражи од ученика да прикажу у раду шта знају о свакодневном животу у Средњем веку, шта мисле о брзој храни, како доживљавају пролеће, како би себе представили вршњацима са другог континента...</p>
НАСЛЕЂЕ	<p>Ови часови могу да се допуне прављењем плаката или дигиталне збирке фотографија најлепших предела у земљи и најзначајнијих споменика. Уколико се прави дигитална збирка, ученици могу да претражују интернет на часу, према смерницама које даје наставник или код куће, у присуству одраслих. Такође, наставник може сам да учита фотографије са интернета и да заједно са ученицима направи ужи избор.</p> <p>Уметничка дела имају функцију илустровања појмова који се објашњавају, а користе се и као подстицај (мотивација) за стваралачки рад. Међутим, потребно је и да ученици сазнају нешто више о одабраним уметницима (када су живели, како су изгледали, по чему су познати, где се чувају њихова најпознатија дела...). Наставник прави избор уметника и уметничких дела руководећи се значајем уметника/дела и садржајем дела који одговара узрасту ученика.</p>
СЦЕНА	<p><i>Сцена</i> је простор где се одржавају представе, концерти, снимају филмови и ТВ програм (емисије, серије, рекламе, музички спотови...). <i>Сценографија</i> је дизајн сцене. <i>Сценограф</i> је уметник који смишља изглед сцене. Сцена може да се постави на отвореном или у затвореном простору (наставник може да разговара са ученицима о томе како се бирају локације, шта може да буде важно за постављање сцене на отвореном). Ученици треба да добију елементарне информације о фазама рада. Сценограф прво сарађује са режисером и упознаје се са делом које се изводи. Затим израђује нацрте за сцену и сарађује са дизајнером светла, костимографом, мултимедијалним уметницима, тимовима који израђују кулисе, реквизите, маске, перике, шминку... Најважније што ученици треба да сазнају је да се сценографија креира тимски, да је за рад неопходно знање о елементима композиције и компоновању, да често нема довољно средстава да се сцена обликује како је замишљено. Тада је неопходно да чланови тима/тимова испоље креативност и да обликују сцену користећи материјале који су им доступни, да заједно осмисле како ће направити неки елемент сцене или специјални ефекат. Специјални ефекти могу бити механички (на пример, вештачки дим, магла, снег...) и креирани дигиталном технологијом. Практични рад се планира као пројекат или радионица. Циљ учења је развијање креативних идеја и вештине сарадње.</p>

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:

- однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);
- однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...);
- однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...);
- разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...);
- повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...);
- оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове...);
- организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...);
- вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...);
- употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала; користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду; обликује рад у одабраном апликативном програму)...

ПОСТУПАК ПРАЋЕЊА И ОЦЕЊИВАЊА:

-иницијална процена нивоа на коме се ученици налазе
-вођење прописане педагошке документације у којима су видни елементи за процењивање и оцењивање:

- однос према раду
- однос према себи
- однос према другима
- разумевање
- повезивање
- оригиналност
- вербално изражавање
- примена техника

-заједничко вредновање ученика и наставника

- самопроцена оцене и ангажовања од стране ученика

* групни рад

(посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)

* рад у пару

(посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)

*вођење евиденције о учешћу ученика на такмичењима и конкурсима

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ учења предмета *музичка култура* је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред – четврти

Годишњи фонд часова – 36 часова

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<ul style="list-style-type: none"> – опише своја осећања у вези са слушањем музике; – препознаје народну и уметничку музику; – опише улогу музике у медијима; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; – уочи контраст и понављање у музичком делу;	Композиције различитог карактера. Елементи музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Вокална и инструментална музика (композиције домаћих и страних композитора). Дела фолклорне традиције српског и других народа. Музичка прича. Музика у служби других медија. Музички бонтон. Музика и здравље.
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<ul style="list-style-type: none"> – пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – примени изражајне музичке елементе; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу;	Музичке игре (дидактичке). Певање песама различитог садржаја и карактера по слуху. Певање и свирање песама из нотног текста. Свирање песама по слуху на дечјим инструментима и/или на другим инструментима.

	<ul style="list-style-type: none"> - осмисли музички одговор на музичко питање; - осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; - изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; 	<p>Народни инструменти нашег и других народа. Музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим инструментима и на алтернативним изворима звука. Динамика (крешендо, декрешендо). Темпо (<i>Andante. Moderato. Allegro</i>). Боја (различити гласови и инструменти). Трајање (цела нота и пауза. нота четвртине са тачком). Савладавање тонске висине и солмизације у обиму <i>це¹-це²</i>. Тактирање у 3/4 и 4/4 такту. <i>Це-дур</i> лествица. Репетиција, прима и секунда волта.</p>
<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<ul style="list-style-type: none"> - коментарише своје и туђе извођење музике; - самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације: <p>учествује у школским приредбама и манифестацијама</p>	<p>Једноставна ритмичка и мелодијска пратња. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономапоје и илустрације на краћи литерарни текст (учење у контексту). Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање мелодије на одабрани текст.</p>

Кључне речи: певање, свирање, слушање, музичке игре, музички бонтон, лествица, темпо, репетиција.

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

На основу музичког искуства у основној школи ученик ужива у музици и отворен је за различите уметничке садржаје. Користи музичко знање и вештине да изрази своја осећања, размишљања, ставове и на креативан и конструктиван начин остварује своје циљеве.

Искуство и вештину у слушању и опажању приликом индивидуалног и групног музицирања примењује у комуникацији са другима.

Развија критички однос према музици. Има одговоран однос према традицији свог народа и других култура.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик користи језик музике за изражавање својих осећања и идеја и за комуникацију са другима. Ученик истражује везу између музике и изражавања покретом.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1. Компетенција за целоживотно учење
2. Комуникација
3. Рад с подацима и информацијама
4. Дигитална компетенција
5. Решавање проблема
6. Сарадња
8. Одговоран однос према здрављу
11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа:

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ 10: 8+2

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ 22: 16+6

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО (реализује се на сваком часу) 4: 1+3

ОБЛАСТ / ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Слушање музике	музичке активности се преплићу, на свим часовима се обрађују све области; -користити мултимедијалне садржаје; - примена различитих метода и облика рада - бирају се одабране композиције које трајањем и садржајем одговарају узрасту
Извођење музике	ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања музике - повезивати покрет и певање извођењем различитих врста музичких игара - радити на остваривању квалитетне комуникације у циљу развоја музичког укуса и интересовања ученика
Музичко стваралаштво	повезивати покрет и певање извођењем различитих врста музичких игара - стваралачки задаци се реализују по слуху, без записивања

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање,
- прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања,)што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима музичке културе најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка тумачењу. Из тих разлога не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

ПОСТУПАК ПРАЋЕЊА И ОЦЕЊИВАЊА

-иницијална процена нивоа на коме се ученици налазе

-вођење прописане педагошке документације у којима су видне белешке о степену ангажовања, уложеном труду и личном напредовању у складу са музичким могућностима

-заједничко вредновање ученика и наставника

- самопроцена оцене и ангажовања од стране ученика

* групни рад

(посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)

* рад у пару

(посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Разред – ЧЕТВРТИ

Годишњи фонд часова – **108**

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - правилно држи тело; - самостално коригује неправилно држање; - правилно подиже, носи и спушта терет;	Вежбе за развој снаге са реквизитима и без реквизита. Вежбе за развој покретљивости са реквизитима и без реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације. Национална батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности. Моторичке вештине и игре у развоју моторичких способности
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	<ul style="list-style-type: none"> - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - користи терминологију вежбања; - поштује правила понашања на вежбалиштима; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - поштује и примени правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа;	<u>Атлетика</u> Технике трчања. Истрајно трчање. Скок удаљ згрчном техником. Бацање лоптице из залета. Скок увис прекорачном техником. Тробој. <u>Спортска гимнастика</u> Вежбе на тлу: вежбе и комбинације.

**ФИЗИЧКА И
ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА**

- прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;
- сагледа резултате физичких способности;
- уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;
- прати промене у сопственој тежини и висини;
- препозна здравствено стање када не треба да вежба;
- примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања, као и у другим ситуацијама;
- уредно одржава простор у коме живи и борави;
- увиди значај правилне исхране за вежбање;
- повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље;
- препозна лепоту покрета и кретања;
- користи научена вежбања у рекреацији породице;
- правилно реагује у случају повреде у школи;
- вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању;
- учествује у предлагању садржаја и начина рада.

Прескоци и скокови (прескок разношка).
Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе са променама висова и упора.
Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди.

Проширени садржаји

Вежбе на тлу:

- летећи колут из места.

Основе тимских, спортских и елементарних игара

Мини-рукомет.

Футсал – „мали фудбал“.

Основни елементи кошарке и мини-кошарка.

Основни елементи одбојке.

Јацент, са упрошћеним правилима

Плес и ритмика

Вежбе са вијачом.

Вежбе са лоптом.

Вежбе са обручем.

Народно коло „Моравац“.

Народно коло из краја у којем се школа налази.

Пливање Основна обука пливања.

Скок на ноге.

Полигони Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.

		<p><u>Култура вежбања и играња</u> Основна правила вежбања. Основна правила мини- -рукомета, фудсала, кошарке, мини- кошарке и одбојке. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања у породици. Вежбање у слободно време.</p> <p><u>Здравствено васпитање</u> Правилно држање тела и здравље. Значај вежбања за правилан рад срца и плућа. Мишићи и зглобови тела. Хигијена простора за вежбање.</p>
--	--	--

Кључни појмови садржаја: физичке способности, моторичке вештине, здравље, плес и игра.

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Учењем наставног предмета физичко васпитање ученик стиче вештине и овладава знањима и културним вредностима телесног вежбања, примењује их у свакодневном животу, новим и ванредним животним ситуацијама; разуме значај континуираног развоја физичких способности, разноврсних моторичких активности, утицај на здравље, здравље околине и квалитет живота.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик је стекао знања и у стању је да користи разноврсне програме и облике индивидуалног и колективног вежбања. Има позитиван став према физичким активностима и спорту у свакодневном животу, поштује правила и негује здраве међуљудске односе. Промовише улогу физичке активности и спорта у унапређивању здравља и превентивно деловање на настанак хроничних незаразних обољења и социопатолошких појава.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1. Компетенција за целоживотно учење
2. Комуникација
3. Рад с подацима и информацијама
6. Сарадња
7. Одговорно учешће у демократском друштву
8. Одговоран однос према здрављу
9. Одговоран однос према околини
10. Естетичка компетенција

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа:

ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ 6: 0+6

МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ 95: 44+51

ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА 4: 7+0

Концепција Физичког и здравственог васпитања заснива се на јединству наставних, ваннаставних и ваншколских организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода овог васпитно-образовног подручја које се састоји из три предметне области:

- физичке способности,
- моторичке вештине, и
- физичка и здравствена култура.

Већина исхода у програму је развојног карактера и протежу се кроз цео први циклус основног образовања и васпитања и узима се у обзир узраст ученика и сензитивни периоди развоја физичких способности.

Програм четвртог разреда базиран је на континуираном развијању знања, вештина, ставова и вредности.

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОБЛИЦИ РАДА

- А. Часови физичког и здравственог васпитања
- Б. Слободне активности
- В. Недеља школског спорта
- Г. Активности у природи (крос, спортски дан, излети, зимовање, летовање ...)
- Д. Школска такмичења
- Ђ. Корективно-педагошки рад и допунска настава

ОБЛАСТ / ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	<p>редовно вежбање</p> <ul style="list-style-type: none"> - постепено увећење термина везаних за вежбање - истицање неопходност поштовања правила понашања током вежбања - организовање одељењска и такмичења на нивоу генерације - указивати на значај вежбања - примењивати одговарајуће облике и методе рада
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	<p>редовно вежбање</p> <ul style="list-style-type: none"> - постепено увећење термина везаних за вежбање - истицање неопходност поштовања правила понашања током вежбања - организовање одељењска и такмичења на нивоу генерације - указивати на значај вежбања - примењивати одговарајуће облике и методе рада
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	<ul style="list-style-type: none"> - редовно вежбање - организовање боравка у природи - организовати дане здраве исхране - организовати ситуационе игре везаних за бригу о здрављу

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Подједнако, континуирано пратити и вредновати:

- ниво ангажованости (активност) и однос ученика према обавезама у Физичком и здравственом васпитању који обухвата:
- вежбање у адекватној спортској опреми;
- активно учествовање на часовима Физичког и здравственог васпитања;
- вежбање и играње у слободно време;
- приказ два комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), без реквизита;
- постигнућа у моторичким вештинама;
- индивидуални напредак ученика.

Индивидуални напредак сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом вредновања (оцењивања) узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.

Код ученика ослобођених од практичног дела наставе прати се и вреднује:

- познавање основних правила елементарних и спортских игара, основних здравствено-хигијенских правила вежбања и здраве исхране;
- учешће у ваннаставним активностима.

Праћење, вредновање и оцењивање ученика ослобођених од практичног дела наставе, врши се на основу посебног ангажовања у настави.

Праћење, вредновање и оцењивање ученика са инвалидитетом врши се на основу њиховог индивидуалног напретка.

Поступак праћења и оцењивања:

- иницијална процена нивоа на коме се ученици налазе
- вођење прописане педагошке документације у којима су видне белешке о нивоу ангажованости, вежбању у адекватној опреми, постигнућима у моторичким вештинама и индивидуалном напретку сваког ученика
- заједничко вредновање ученика и наставника
- самопроцена оцене и ангажовања од стране ученика
- * тимски рад(посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)
- * рад у пару(посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)
- *вођење евиденције о учешћу ученика на такмичењима

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА

Циљ наставе и учења Пројектне наставе је стицање знања и оспособљавање ученика да знања примене у животу, решавање актуелних проблема из животног окружења, самостално коришћење различитих извора ради стицања нових знања, подстицање за истраживањем, истраживачко учење, развој интересовања за уметност, културу и демократију, развој комуникационих вештина.

Разред – четврти

Годишњи фонд часова: 36 часова

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ по етапама пројектних активности	САДРЖАЈИ (обавезних предмета везаних за општу тему пројекта)
<p><u>Предложене теме:</u></p> <p>Септембар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Разгледница мога краја ● Вишенаменска учионица <p>Октобар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Одељењске збирке задатака* ● Најлепши споменици природе	<p>ЦИЉАНА ЕТАПА -функционално повезује знања, вештине, искуства и мотивацију - правилно седи при раду за рачунаром</p> <p>АНАЛИТИЧКА ЕТАПА – предложи редослед активности у односу на постављени пројектни задатак -уочава сличности и различитости ради класификовања правилно укључи рачунар, покрене програм за цртање, користи одговарајуће алатке овог</p>	<p>ПРИРОДА И ДРУШТВО Природне и друштвене одлике Србије (положај, територија, граница, симболи, природне карактеристике, типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња, национални паркови, друштвене карактеристике природни ресурси и делатности у различитим крајевима) Прошлост Србије (историјски извори, живот у далекој прошлости, држава за време владарске породице Немањића, живот под турском влашћу, настанак и развој модерне српске државе) Насеља у Србији Историјско туристички локалитети у Србији Познати уметници у Србији</p>

<p>Новембар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Корисна и фина еко-куповина ● Култура живљења <p>Децембар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Култура живљења ● Ознаке за поклоне <p>Јануар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Покретне слике на радост публике <p>Фебруар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Трагом прошлости ● И рукотворине су умотворине <p>Март:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● И рукотворине су умотворине ● Од жара до пожара <p>Април:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Од жара до пожара 	<p>програма, сачува свој цртеж и искључи рачунар,</p> <p>ИСТРАЖИВАЧКА ЕТАПА -користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ наставника -придржава се договорених правила</p> <p>КОНСТРУКЦИЈСКА ЕТАПА -испитује својстава и особине, везе и узрочно-последичне односе</p> <p>ПРЕЗЕНТАЦИОНА ЕТАПА -добијене продукт чини видљивим и представља их другима.</p> <p>РЕФЛЕКСИВНО-ОЦЕЊИВАЧКА ЕТАПА -повезује резултате учења и рада са уложеним трудом. - зна да наведе могуће последице на здравље услед неправилног коришћења дигиталних уређаја.</p> <p>ЕВАЛУАЦИЈА -вербално изражава спољашња и унутрашња запажања</p>	<p>– Човек – природно, друштвено и свесно биће. Физичке промене у пубертету.</p> <p>СРПСКИ ЈЕЗИК –опис, приповедање, драмска радња, популарни и информативни текстови – Књижевност: Популарни и информативни текстови; Језичка култура: описивање</p> <p>ЛИКОВНА КУЛТУРА –Непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати...).</p> <p>Поставка изложбе, уређење просторије, уређење школе.</p> <p>– Говор тела. Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације.</p> <p>ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ – Моторичке вештине и игре у развоју моторичких способности</p> <p>МУЗИЧКА КУЛТУРА –Певање и свирање песама из нотног текста. Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима.</p> <p>ДИГИТАЛНА безбедност</p>
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> ● Наше кућице <p>Мај:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Млади извиђачи** ● Трагање је знање** ● Извори светлости ● Летопис нашег одељења* <p>Јун:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Извори светлости ● Летопис нашег одељења* 		
---	--	--

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

1. Компетенција за целоживотно учење
2. Комуникација
3. Рад с подацима и информацијама
4. Дигитална компетенција
5. Решавање проблема
6. Сарадња
7. Одговорно учешће у демократском друштву
8. Одговоран однос према здрављу
9. Одговоран однос према околини
10. Естетичка компетенција
11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
<p><u>Предложене теме:</u></p> <p>Септембар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Разгледница мога краја ● Вишенаменска учионица <p>Октобар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Одељењске збирке задатака* ● Најлепши споменици природе <p>Новембар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Корисна и фина еко-куповина ● Култура живљења <p>Децембар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Култура живљења ● Знаке за поклоне <p>Јануар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Покретне слике на радост публике 	<p>одређивање циља повезан са битним странама дечјег живота</p> <ul style="list-style-type: none"> -ослањање на постојећа знања -указивање на изворе додатних информација -примена диференцираних облика рада прилагођених способностима ученика -оцењивање позитивних страна које се могу још побољшати -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације;

Фебруар:

- Трагом прошлости
- И рукотворине су умотворине

Март:

- И рукотворине су умотворине
- Од жара до пожара

Април:

- Од жара до пожара
- Наше кућице

Мај:

- Млади извиђачи**
- Трагање је знање**
- Извори светлости
- Летопис нашег одељења*

Јун:

- Извори светлости
- Летопис нашег одељења*

УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

Праћење напредовања и оцењивања ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа, тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна. Повратна информација треба да буде увремењена, дата током или непосредно након обављања неке активности, треба да буде конкретна, да се односи на активности и продукте ученика, а не на његову личност и да буде позитивно интонирана, одн. да прво садржи оне елементе који су за похвалу, а тек онда оне које би ученик требао да развија и унапређује. Оно започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Начин провере остварености исхода: формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика, самоевалуација на крају класификационог периода и током појединих часова, домаћи задатак, писана провера, вежба 15 минута, практичан рад

Поступак праћења и оцењивања:

-вођење прописане педагошке документације у којима су видне белешке о редовност у похађању наставе, заинтересованост и активно укључивање у процес рада групе, напредовање и развој, као и самосталности у раду ученика

-заједничко вредновање ученика и наставника

- самопроцена оцене од стране ученика

* тимски рад

(посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)

* рад у пару

(посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)

*вођење евиденције о учешћу ученика на такмичењима

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА

Уколико буде ученика за које је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитата, каснијег укључивања у школовање, недовољног познавања језика или других разлога, потребна додатна подршка, урадиће се индивидуални образовни планови и као анекси прикључити Школском програму.

Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

Назив програма	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ
Циљ	Циљ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.
Разред	четврти
Годишњи фонд часова	36 часова

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
ЉУДСКА ПРАВА Ја и други на планети Земљи	По завршеном разреду ученик ће бити у стању да: <ul style="list-style-type: none"> – разликује примере одговорног и неодговорног понашања људи према животној средини; – се понаша у свакодневним ситуацијама на начин који уважава животну средину и рационалну потрошњу ресурса; – образложи важност информисања о стању животне средине и начинима њене заштите; 	<p>Планета Земља припада свима који на њој живе Узајамни утицај природе и човека. Потребе појединца и опште добро – задовољавање људских потреба без угрожавања будућих генерација. Одговоран однос према свету у коме живимо – <i>Мисли глобално делуј локално.</i></p> <p>Право на здраву животну средину Трећа генерација људских права. Вредности на којима почива – право на живот у здравој животној средини; право на одржив економски развој; право на рационално коришћење природних и енергетских ресурса; право на спречавање свих облика загађивања животне средине; право на доступност информација о стању животне средине.</p>

<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Култура и традиција</p>	<ul style="list-style-type: none"> – аргументује добити од заједничког живота људи припадника различитих култура; – наведе елементе традиције и културе свог народа и покаже интересовање и поштовање за друге културе и традиције; – образложи значај подршке избеглицама и мигрантима да у новој средини сачувају свој језик, традицију, културу; – наведе примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура; – дискутује о томе како непознавање других култура утиче на настанак стереотипа, предрасуда и дискриминације; – препознаје примере прекомерне потрошње; – препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, посебно деце и младих; – критички разматра појаву бацања хране и расипања воде; – процењује важне чињенице о производима које купује читајући 	<p>Култура и традиција Материјално и нематеријално наслеђе једне заједнице настало под утицајем свих народа који су ту живели и сада живе.</p> <p>Културни идентитет Неговање традиције и културе сопственог народа и поштовање традиције и културе других.</p> <p>Мултикултуралност и интеркултуралност Живот поред људи других култура или заједнички живот са њима.</p> <p>Избеглице и мигранти Невољно кретање људи из једне у другу културну заједницу. Непознавање других култура као основ за развој стереотипа, предрасуда и дискриминације. Уклопити се у нову средину, а сачувати свој културни идентитет.</p> <p>Сусретање култура Сусретање и прожимање различитих култура без губљења културног идентитета.</p>
<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Прекомерна потрошња</p>		<p>Потрошачко друштво Стварне потребе и прекомерна потрошња. Неравнотежа – гладни и жедни у свету у којем се храна баца а вода расипа. Амбалажа важнија од садржаја – гомилање отпада. Притисак произвођача – нови модели новог модела. Деца – омиљена циљна група произвођача.</p> <p>Медији и потрошачка култура Поруке медија у подстицању потрошње. Деца у рекламама.</p> <p>Права потрошача</p>

	<p>декларацију и води рачуна о односу цене и квалитета;</p> <ul style="list-style-type: none"> – испољи заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; – учествује у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању. 	<p>Информације од значаја за потрошаче. Однос цене и квалитета производа. Права и одговорност потрошача. Заштита потрошачких права.</p>
<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</p> <p>Еколошка акција</p>		<p>Планирање и извођење еколошке акције Одређивање циља и израда плана акције. Извођење и документовање акције. Промоција акције на нивоу школе. Вредновање акције.</p>

Кључни појмови: право на здраву животну средину, култура, интеркултуралност, права потрошача

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: Сазнање о себи и другима

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: Зна своје особености и различитости у односу на друге. Разуме и прихвата међусобне разлике. Разуме појам пријатељства. Уме да препозна и разуме сопствена осећања и потребе. Сарађује са вршњацима; договара се у групи. Учествује у доношењу одлука у групи, разреду. Преузима одговорност за своје поступке.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: Компетенција за учење, комуникација, сарадња, вештина за живот у демократском друштву

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
<p align="center">ЉУДСКА ПРАВА Ја и други на планети Земљи</p>	<p>Изборни програм Грађанско васпитање за четврти разред организован је, као и програми за претходна три, по моделу спирале. Окосницу програма за четврти разред чине вредности, права, одговорност, различитост, равноправност.</p> <p>Елементи екологије и одрживог развоја уграђени су у програм четвртог разреда кроз области <i>Људска права</i> и <i>Грађански активизам</i>, у складу са идејом <i>Мисли глобално, делуј локално</i>. Ученици се усмеравају на личну одговорност и активизам у сопственој заједници, уз развој свести да су у питању феномени који су глобалне природе. У раду са ученицима потребно је уважити њихова знања и искуства која већ имају из ове области, из школе и ван ње, а затим их подстицати да о квалитету животне средине, сада и у будућности, размишљају са становишта права и одговорности. Вредности на којима почива право на здраву животну средину, како је то дато у садржају, треба ученицима приближити преко примера који су им блиски.</p>
<p align="center">ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Култура и традиција</p>	<p>У оквиру области <i>Демократско друштво</i> ученици ће се бавити појмовима <i>култура</i>, <i>традиција</i>, <i>мултикултуралност</i> и <i>интеркултуралност</i>, који као и екологија, имају глобалну димензију. Иако постоје бројне дефиниције појма <i>култура</i>, за потребе овог програма довољно је да ученици схвате да се он односи на целокупно материјално и <u>нематеријално</u> наслеђе <u>једне</u> заједнице. Поред културе <u>народа</u> који је већински у једној заједници, она обухвата и културне утицаје других народа који су ту живели или сада живе. Културу и традицију чине језик, књижевност, музика, <u>фолклор</u>, празници и бројни обичаји из свакодневног живота, што је ученицима већ познато на основу искуства стеченог на часовима различитих предмета и кроз ваннаставне активности.</p>
<p align="center">ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Прекомерна потрошња</p>	<p>Трећа област овог програма има за циљ да приближи ученицима још један глобални процес који се огледа у подстицању културе прекомерне потрошње у развијеним земљама, иако у свету још увек постоје људи који немају основне услове за живот (пијаћа вода, довољно хране). Од ученика се очекује да критички разматрају не само питања прекомерне потрошње, већ и питања квалитета робе или услуга које добијају за</p>

<p style="text-align: center;">ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</p> <p style="text-align: center;">Еколошка акција</p>	<p>свој новац. У узрасту од 10 или 11 година деца све чешће имају џепарац и налазе се у улози самосталних потрошача. Зато је важно да граде одговоран однос према куповини, у смислу: да читају декларацију (састав, рок трајања, начин употребе), да постављају релевантна питања продавцу, да, на пример, при куповини нових батерија, старе батерије одложе на адекватно место, да процењују однос цене и квалитета робе и сл.</p> <p>Четврта област, као и у претходним програмима, тиче се грађанског активизма и то у области екологије. Од ученика се очекује да планирају и спроведу малу еколошку акцију користећи искуства која су стекли у акцијама из претходна три разреда. Наставник треба да буде помоћ и подршка ученицима да што самосталније прођу кроз неопходне кораке у акцији. Важно је и то да ученици све време документују свој рад како би унапредили компетенције за вредновање тока и исхода акције, као и за писање различитих извештаја или припрему презентација, изложби и сл.</p>
---	--

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор матерјала за рад, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи.
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Оцењивање ученика у Грађанском васпитању се остварује у складу са Правилником о оцењивању у основној школи. Оно је описно и подразумева да ученици имају увид у своје напредовање и то не само у остваривању исхода из овог програма већ и у развоју неколико међупредметних компетенција, посебно компетенције за Одговорно учешће у демократском друштву. Како је највећи број активности ученика у оквиру часова овог изборног програма организован кроз групни рад, то значи да наставник треба да има јасне критеријуме праћења напредовања који су и ученицима познати. Могу се пратити следећи

показатељи: начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како аргументује, евалуира, документује. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. Када су у питању активности ученика у оквиру последње области, ученици не треба да буду оптерећени резултатима јер и из неуспелих акција може се пуно тога научити. Истовремено, наставник пружа подршку ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и напредовање групе

Г. ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ

Циљ наставе је развијање моралних особина, ставова и уверења ученика, упознавање ученике са школским животом и односима којима уважавају друге. Упућује на естетска осећања, формирање културно-хигијенских и здравствених навика и формирање става о заштити животне средине.

БРОЈ ЧАСОВА : 36 ЧАСОВА

Време реализације	Садржаји/теме	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЧАСА ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ:	Носиоци реализације
-септембар -октобар	1. Тема – Ја и други 1.Поново у школи- повратак у школи 2. Мој портфолио – презентовање портфолија 3. Ми смо тим-представљање одељења као тим 4. Како да откријем своје способности – ученици износе своја интересовања 5. Кад порастем бићу... 6. Наши рођендани – ученици сазнају датуме рођења својих другова	-повезивање садржаја рада са ситуацијама из свакодневног живота у школи и ван ње -одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада - организовање истраживачких активности -оцењивање позитивних страна понашања и рада и како се могу још побољшати -израда паноя	-одељењски старешина -ученици

	<p>7. Како да учимо – уче како да уче и стекну навике у учењу 8. Мој рад је мој успех – како да стигну до свог циља 9. Моје слободно време – како да испунимо слободно време</p>	<p>- организовање радионица - постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације;</p>	
<p>- новембар - децембар - јануар - фебруар</p>	<p>2. Тема– Бонтон 10. Бонтон у учионици 11. Поштујемо правила – поштујемо правила у школи 12. Учимо о пријатељству 13. Како неговати пријатељство – како да сачувамо и негујемо пријатељство 14. Тегла врлина 15. Толеранција према разликама 16. Да ли смо испунили досадашњи циљ – анализа портфолија да ли су ученици постигли резултате које су до сада поставили 17. и 18. Новогодишњи маскембал-органујемо маскембал на нивоу разреда 19. Божић – како прослављамо Божић 20. Свети Сава – правимо пано поводом Светог Саве 21. Здрава храна – посета медицинске сестре</p>	<p>- повезивање садржај рада са ситуацијама из свакодневног живота у школи и ван ње - одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада - организовање истраживачких активности - оцењивање позитивних страна понашања и рада и како се могу још побољшати - израда паноа - организовање радионица - постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације;</p>	<p>- одељењски старешина - ученици</p>

	<p>22. Здравље на уста улази – чиме треба да се хранимо</p> <p>23. Здрава храна – квиз</p> <p>24. Пушење или здравље</p> <p>25. Недеља здравих уста и зуба</p>		
<p>-март -април -мај -јун</p>	<p>3. Моја осећања и ја</p> <p>26. Честитка за маму, баку – правимо честитку за маму или баку поводом осмог марта</p> <p>27. Моја осећања</p> <p>28. Дан позоришта</p> <p>29. и 30. Игре без граница</p> <p>31. Дан шале</p> <p>32. Ускршњи вапашар – припремамо штанд за Ускрс</p> <p>33. Шта треба да читамо – развијање љубави према читању</p> <p>34. Моје четворогодишње путовање – представљају свој најважнији догађај у досадашњем школовању</p> <p>35 . Научили смо – представљамо свој портфолио</p> <p>36. Желим да се представим – припремамо приредбу за крај школске године</p>	<p>-повезивање садржај рада са ситуацијама из свакодневног живота у школи и ван ње</p> <p>-одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада</p> <p>- организовање истраживачких активности</p> <p>-оцењивање позитивних страна понашања и рада и како се могу још побољшати</p> <p>-израда панона</p> <p>- организовање радионица</p> <p>-постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације;</p>	<p>-одељењски старешина</p> <p>-ученици</p>

Друштвене, техничке, хуманитарне, спортске и културне активности

Ваннаставне активности

Циљ је подстицање индивидуалних склоности и интересовања, садржајног и квалитетног коришћења слободног времена, ради богаћења друштвеног живота и разоноде, развијања и неговања другарства и пријатељства, дружење са вршњацима кроз заједничко делање, исказивање способности, осамостаљивање, развој неких вештина и друго.

Број часова: 36

ТЕМЕ	САДРЖАЈ	Носиоци реализације
ДРУШТВЕНЕ АКТИВНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> – Дечија недеља (учешће у активностима) – Свети Сава – школска слава (пано) – Дан школе (учешће у активностима) – Нова година (радионица) – Васкрс (радионица) – вршњачке радионице 	Одељенски старешина Ученици МУП, Дом здравља
ТЕХНИЧКЕ АКТИВНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> – школски простор; учионица, двориште (уређење) – честитке за: рођендан, Нову годину, Божић, Дан жена, Васкрс (израда) – одељењски пано (уређење) 	Одељенски старешина Ученици
ХУМАНИТАРНЕ АКТИВНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - акције поводом Дечје недеље - хуманитарне акције (помоћ другу, другарици...) - Сарадња са Црвеним крстом 	Одељенски старешина Ученици Наставник физичког ПП служба
СПОРТСКЕ АКТИВНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - одељенска и међуодељенска такмичења - учешће на Јесењем и пролећњем кросу (општински ниво) 	Одељенски старешина Ученици Наставник физичког
КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - одлазак на изложбу - позоришне представе - биоскопске представе - вршњачке радионице 	Одељенски старешина Ученици Наставник музичког Библиотекар

Садржај програма	Начин остваривања програма
Друштвене активности	Организовање активности у сарадњи са локалном заједницом Организовање предавања из области здравља Развијање свести о здравом начину живота Поштовање разлика и уважавање својих и туђих потреба
Техничке активности:	Акције уређења школског простора Усмеравање на обележавање значајних датума путем израде честитки Развијање креативности, стваралачког рада, уредност, прецизност
Хуманитарне активности	Обележавање Дечије недеље одабраним активностима(приредба, цртање, помоћ сиромашним...) Организовање Јесењег кроса Организовање помоћи болесном другу и старијим особама Развијање хуманог односа Поштовање разлика и разумевања туђих потреба
Спортске активности	Организовање спортских сусрета Развијање такмичарског духа Развијање моторичке спретности и физичких способности
Културне активности	Организовање приредби Развијање опште културе Развије и подстицање стваралачке активности Развијање маште, оригиналности, смисао за лепо .